

RAHOVEC

Strategjia e veprimit për komunitetet

Rom, Egjiptian e Ashkal i

Në Komunën e Rahovecit

2012 - 2014

Strategjia e veprimit
për komunitetet
Rom, Egjiptian e Ashkali
në komunën e Rahovecit
2012 - 2014

Publikuar nga:
OJQ "Syri i Vizionit"
Isa Demaj Nr 14
30000 Pejë, Kosovë

Mendimet e shprehura në këtë dokument paraqesin pikëpamjet e autorëve dhe jo domosdoshmërisht edhe qëndrimet e Syri i Vizionit, The Olof Palme Center dhe komunës së Rahovecit.

Botimi i këtij dokumenti është mundësuar nga The Olof Palme Center

Falënderime

Autorët e kësaj strategjie, organizata joqeveritare "Syri i Vizionit" falënderon gjithë bashkëpunëtorët, organizatat dhe individët që kanë ndihmuar në procesin e hartimit të këtij dokumenti.

Falënderim i parë është për Olof Palme International Center për bashkëpunim të mirë dhe mbështetjen financiare që i ka dhënë këtij procesi.

Një falënderim i veçantë për Komunën e Rahovecit, kryetarin Smajl Latifi dhe drejtorin e Drejtorisë për Shërbime Publike Komunale dhe Emergjecë, Perparim Krasniqi për përkrahjen ndaj projektit.

Poashtu falënderojmë edhe stafin e Zyrës për komunitete Sllavisha Kollashinac dhe Beqir Haxhijaha, drejtorin e Administratës Lenhard Hamza që kanë qenë aktiv në punë gjatë gjithë procesit të hartimit të strategjisë.

Falënderimi kryesor është për përfaqësuesit e komunitetit rom, egjiptian dhe ashkali të komunës së Rahovecit, kryesuesit e fshatrave, përfaqësuesit politikë dhe të organizatave të këtyre komuniteteve si dhe të gjithë ata që kanë marrë pjesë në takimet e mbajtura nëpër fshatra dhe lagje të komunës së Rahovecit dhe që me kërkesat, sugjerimet dhe propozimet e tyre kanë kontribuar që ky dokument të jetë më i plotë në përmbajtje dhe më i pasur me ide e propozime.

Falënderojmë: përfaqësuesit e fshatrave të cilët kanë marrë pjesë në takimet e këshillit të përbashkët të fshatrave: Selmon Gashi, Nismi Hyseni, Agron Avduli, Gjevdet Gashi, Ali Sinani, Isni Morina, Femi Morina, Ramë Berisha, Malush Morina, Agim Shala, Arsim Kryeziu, Nesemi Isehni, Bujar Morina.

Anëtarët e fokus grupeve nëpër fshatra që kanë marrë pjesë në takime dhe trajnime: Edonis Krasniqi, Nismi Iseni, Egzon Hamza, Resmije Hamza, Drita Hiseni, Sadete Hiseni, Xrisha Alushi, Shani Alushi, Sabajdin Krasniqi, Samir Shala, Ibrahim Gashi, Denis Krasniqi, Bejtullah Sokoli, Shaip Shala, Venera Gashi, Shpresa Hasani, Alban Krasniqi, Embrije Berisha, Iizabete Hasani, Osman Osmanaj, Arsim Kryeziu, Ardiana Hamza,, Aferdita Hamza, Dorentina Hamza, Gjevdet Gashi, Myrtez Beqiri, Myrafete Beqiri, Mahir Beqiri, Sbahate Muhameti, Ibrahim Muhameti, Enver Mahmuti.

Falënderojmë restorantin Viva nga Rahoveci në lokalitetin e të cilit janë mbajtur takimet e këshillit të përbashkët të komuniteteve.

Autorët e këtij dokumenti ndjejnë të nevojshme të sqarojnë se nëse në tekstin e kësaj strategjie nuk është përfshirë puna ose aktivitetet e të gjithë atyre që kanë punuar në këto komunitete, kjo është e paqëllimshme. Po ashtu kërkojmë falje për të gjitha ata që mendojnë se nuk janë përfshirë sa duhet kërkesat dhe sugjerimet e tyre dhe komunitetit të tyre.

Shkurtesat:

DRC	- Danish Refugees Council
IRDK	- Iniciativa e Re Demokratike e Kosovës
KEK	- Korporata Energjetike e Kosovës
PTK	- Post Telekom i Kosovës
RTK	- Radio televizioni i Kosovës
SiV	- Syri i Vizionit
SHKA	- Shoqëri kulturore artistike
FSK	- Forca e Sigurisë së Kosovës
UNDP	- United Nations Development Programme
UNHCR	- United Nations High Commissioner for refugees
ASB	- Arbeiten Semriter BUND
ICMC	- The internacional Catholic Migration Commission

Letra mbështetëse e kryetarit të komunës së Rahovecit z. Smajl Latifi

Komuna e Rahovecit ka bërë dhe po bën përpjekje të mëdha që të gjithë qytetarët e kësaj komune të ndjehen të lirë dhe të barabartë. Në këtë kuadër ne kemi ofruar gjithë mbështetjen tonë materiale e njerëzore, duke konsideruar se ofrimi i mundësive të barabarta paraqet bazën e shoqërisë demokratike e transparente. Inkurajojmë të gjithë njerëzit e vullnetit të mirë, që dëshirojnë të ndihmojnë demokratizimin e mëtejshëm të shoqërisë tonë, të vazhdojnë me përpjekjet e tyre dhe ne do të jemi në funksion të këtij synimi fisnik. Integrimi i gjithanshëm në shoqërinë tonë paraqet një nga sfidat tona në vazhdimësi, ndërsa mbështesim fuqishëm të gjithë ata që dëshirojnë të ndikojnë në përmirësimin e kushteve të punës e të jetës të qytetarëve tanë. Gjithashtu, ftojme edhe organizatat e ndryshme vendore e ndërkombëtare, që në bashkëpunim me Komunën e Rahovecit të mbështesin realizimin e kësaj strategjie.

Me respekt,
Smajl Latifi

PËRMBAJTJA

5	Falënderime
6	Shkurtesat
7	Parathënie
9	Realizuesit
10	I. Hartimi i strategjisë
11	Çka është kjo strategji
11	Baza e hartimit të Strategjisë
11	Rruga që është ndjekur për hartimin e Strategjisë
12	Pjesëmarrësit në procesin e hartimit të Strategjisë
12	Përfshirja e komunitetit në hartimin Strategjisë
13	Përfshirja e komunës në hartimin e Strategjisë
13	Gjendja aktuale
13	Shtrirja e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali në komunën e Rahovecit
14	Gjendja në të cilën jetojnë komunitetet rom, egjiptian e ashkali
14	Hulumtimi i kryer nga "Syri i Vizionit" për gjendjen e këtij komuniteti në komunën e Rahovecit
14	Gjendja e familjeve
14	Gjendja e objekteve të banimit
15	Qasja në shërbimet publike
16	Qasja
16	Zbatimi i Strategjisë
17	Vështirësitë në realizimin e kësaj strategjie
18	II. Iniciativat dhe rekomandimet
19	Hyrje
20	Çështjet pronësore, të banimit dhe vendbanimet joformale
21	Edukim dhe rini
23	Punësimi dhe zhvillimi ekonomik
24	Shëndetësia dhe çështjet sociale
26	Anti diskriminimi, siguria, të drejtat e minoriteteve dhe përfaqësimi
27	Kultura, mediat dhe informimi
29	Të drejtat e femrave
30	III. Ndërhyrja në komunitet
31	Hyrje
32	Projektet për fshatin Xërxë
36	Projektet për Fshatin Qifllak
38	Projektet për fshatin Senovc
40	Projektet për fshatin Gexhë
41	Projektet për fshatin Dobidol
42	Projektet për Lagjen Rahoveci i Epërm
44	Projektet për fshatin Ratkovc
45	IV. Buxheti
46	Tabela Buxhetore
47	V. Foto
48	Fotografi nga takimet me komunitetet

Olof Palme International Center - Qendra Olof Palme

Olof Palme International Center punon në bashkëpunimin ndërkombëtar për zhvillimin dhe krijimin e opinionit publik i cili ka të bëjë me çështjet ndërkombëtare politike dhe ato të sigurisë.

Palme Center është themeluar në vitin 1992 nga Partia Social Demokrate e Suedisë, Konfederata e Sindikatës së Tregtisë dhe Sindikata Kooperative. Sot Palme Center ka 28 organizata anëtare brenda lëvizjes së punës.

Qendra punon sipas pikëpamjeve të jetës së Kryeministrit të ndjerë të Suedisë, Olof Palme, i vvarë në vitin 1986, të cilat reflektohen në citimin e famshëm: "Politika po dëshiron diçka. Politikën Social Demokratike po dëshirojnë ndryshime".

Bindja e Olof Palmes se siguria e përbashkët krijohet në bashkëpunim dhe solidaritet nëpërmes kufijve, përshkon aktivitetet e Qendrës.

Zotimi i këtyre organizatave anëtare është baza e aktiviteteve të Qendrës. Përveç organizatave themeltare, ato përfshijnë edhe Shoqatën Edukuese të Punëtorëve, lëvizjen e banorëve dhe sindikatat individuale. Si lëvizje të popullarizuara dhe organizata vullnetare, ato përfaqësohen në të gjitha komunat e Suedisë dhe në shumë vende pune. Një individ nuk mund të jetë anëtar i Palme Center, por organizatat anëtare së bashku kanë mbi tre milionë anëtarë.

Bashkëpunimi ndërkombëtar për zhvillim është i përqendruar në gjashtë rajone: Ballkan, Evropë Lindore dhe Rusi, Amerikë Latine, Lindje e Mesme, Azi Juglindore dhe Afrikë Jugore.

Palme Center dhe organizatat e saja anëtare përfshihen në afërsisht 450 projekte zhvillimore ndërkombëtare gjatë një viti. Ato shtrihen prej edukimit qytetar dhe strukturës organizative deri në projektet për të drejtat e njeriut dhe të pajtimit.

Qendra ka një kornizë marrëveshjeje me agjencinë Swedish International Development Co-operation Agency (SIDA), e cila financon projektet për zhvillim ndërkombëtar të organizatave anëtare. Shumica e projekteve zbatohen drejtpërsëdrejti nga organizatat anëtare, të cilat së bashku me partnerët e tyre lokal të bashkëpunimit janë përgjegjëse për planifikimin, inicimin dhe vlerësimin e projekteve. Kjo ndihmon që të krijohen lidhje shumë të fuqishme lokale. Qendra zbaton relativisht pak projekte të zhvillimit ndërkombëtar në vete, me përjashtim nga Ballkani.

Qendra gjithashtu administron fondin International Solidarity Fund (I-Fund), që është lëvizja e punës për solidaritet ndërkombëtar dhe bashkëpunim zhvillimor. Të gjitha mjetet e grumbulluara nga I-Fund përdoren ekskluzivisht për të mbështetur punën e zhvillimit të sindikatave dhe politikave.

Qendra është e bazuar në Stokholmin qendror.

OJQ "Syri i Vizionit"

Syri i Vizionit

Organizata Syri i Vizionit është regjistruar zyrtarisht si OJQ lokale në Shtator të vitit 2001, por ka filluar të funksionoj me herët që nga 1999 si Organizatë e Bazuar në Komunitet (CBO) në komunën e Pejës, duke bërë koordinimin dhe publikimin e revistës për të rinj "Vizioni" në Kosovë me ndihmën financiare nga USAID-i. Pas aktiviteteve rinore, SiV ka arritur të zgjerojë angazhimin e saj dhe me kalimin e viteve ka rritur profesionalizëm në implementimin e projekteve të një spektri të

gjerë, duke e dëshmuar veten si pjesëmarrës aktiv të shoqërisë civile në Kosovë.

Përgjatë viteve të fundit, OJQ "Syri i Vizionit" ka zhvilluar partneritete të shumta me një spektër të gjerë të organizatave lokale dhe ndërkombëtare, komunave dhe faktorëve tjerë aktivë në Kosovë dhe Ballkan si: Komisioni Evropian, USAID, KFOS, ATRC, IREX, DRC, CARE International, OSCE, Olof Palme, Swiss Labour Assistance, etj.

Në dhjetë vjet të aktivitetit, organizata është pjesë e partneriteteve, rrjeteve lokale dhe rajonale të shoqërisë civile, dhe pjesëmarrës i fushatave të ndryshme që kanë forcuar rolin e shoqërisë civile dhe zërin e qytetarët karshi institucioneve. Nga viti 2003, organizata është një nga partnerët zyrtar të Web Portalit One World për Evropën Juglindore, nga 2004, SiV është anëtar aktiv i KIP- Programi i Iniciativës Kosovare. Në mënyrë aktive organizata është pjesë e Platformës Pro Peace e lansuar në Kosovë me iniciativën e OJQ-ve lokale në 2005. Nga viti 2007 SiV është pjesë e Koalicionit për Parlament të Pastër, Koalicionit "Demokracia në Veprim" që merret me monitorimin zgjedhjeve, Rrjetit për Siguri, Koalicionit për Bashkëpunim në mes Shoqërisë Civile dhe Qeverisë, Konkorsiumit të shoqërisë civile për monitorimin e parlamentit të Kosovës, etj.

OJQ "Syri i Vizionit" kryesisht ka për qëllim promovimin e demokracisë lokale dhe pjesëmarrjen e qytetareve në Kosovë, me fokusim në regjionin e Pejës. Në përpjekjet e vazhdueshme për të implementuar praktika demokratike, SiV i jep rol të veçantë promovimit të qeverisjes së mirë, përgjegjësisë, transparencës dhe pjesëmarrjes në sferat e ndryshme të shoqërisë civile.

Në praktikë, çfarëdo projekti i implementuar nga SiV kërkon për të themeluar lidhje të vazhdueshme në mes të autoriteteve komunale dhe akterëve të shoqërisë civile në nivel individual ose institucional.

Që nga fillimi, SiV ka artikuluar punën e saj rreth objektivave specifike si:

- Zhvillimi i përgatitjes dhe përhapjes së informative të besueshme dhe të sakta tek qytetarët;
- Promovimi i vetëdijes publike lidhur me problemet urgjente sociale tek masa e gjerë, nëpërmjet veprimeve që rrisin vetëdijen;
- Pajisja e qytetareve me mjaft avokim/mbrojtje, si dhe aftësi për lobizim dhe punë ekipore/ të rrjetëzuar në mënyrë që t'i praktikojnë të drejtat e tyre elementare dhe të mund të sfidojnë institucionet qeveritare.

I. Hartimi i strategjisë

1.1 Çka është kjo strategji

Strategjia e veprimit për komunitetet rom, egjiptian e ashkali në komunën e Rahovecit (në tekstin e mëposhtëm Strategjia) është dokument që synon të parashtrojë gjithë problematikën që kanë komunitetet rom, ashkali e egjiptian në komunën e Rahovecit. Ajo përmbledh nevojat dhe kërkesat e këtyre komuniteteve në lokalitete ku jetojnë në gjithë territorin e komunës, duke përfshirë problemet e tyre jetësore, kërkesat e komuniteteve dhe zonës në të cilën jetojnë dhe parashtron orientimet e ardhshme të punës në këto komunitete.

Si i tillë ky dokument është një bazë e mirë për komunën, donatorët dhe komunitetet në të ardhmen. Aty janë paraqitur gjithë problematikat, ndarë në sektorë të ndryshëm, janë ofruar zgjedhjet e mundshme dhe është bërë një përlllogaritje e përafërt e kostos së aksionit të veprimit në këto komunitete. Në këtë mënyrë Strategjia përbën një plan aksioni dhe aktiviteti, ajo ngërthen në vete nevojat e komunës dhe komuniteteve.

Strategjia është hartuar nga OJQ "Syri i Vizioni" nga Peja në bashkëpunim me komunitetet, përfaqësuesit e fshatrave dhe lokaliteteve si dhe me komunën, zyrtarët komunalë për komunitete. Projekti është financuar nga Olof Palme International Center.

Projekti është një pilot projekt që synon të mobilizojë dhe trajtojë komunitetet rom, ashkali dhe egjiptian që t'i ndihmojë ata në avokim më të mirë në mënyrë që ata të jenë pjesëmarrës në ndryshimet në jetën e tyre dhe në vendimmarrje. Me projektet që parasheh kjo strategji mendohet të përmirësojë kushtet e jetës së komuniteteve rom, egjiptian e ashkali, komunitete që tradicionalisht kanë jetuar në gjendje jo të mirë ekonomike dhe pa një minimum ekzistencial, në kushte të këqija banimi dhe infrastrukture.

1.2 Korniza ligjore mbi të cilën mbështetet Strategjia

Strategjia mbështetet në Strategjinë Qeveritare të Kosovës për Romë, Ashkali e Egjiptianë, që është aprovuar në nivel kombëtar në fund të vitit 2007 dhe paraqet bazën lokale të kësaj strategjie, që synon të përmirësojë kualitetin e jetës së komuniteteve rom, egjiptian e ashkali në rajon. Po ashtu sikurse dokumenti qeveritar edhe

strategjia komunale për komunitetet rom, egjiptian e ashkali mbështetet në rekomandimet e dala nga Marrëveshja e Dekadës Rome (2005-2015) e Bashkimit Evropian. Strategjia është në përputhje edhe me dokumente tjera ndërkombëtare si rekomandimet e Komitetit të ministrave të Këshillit të Evropës për politikën ndaj romëve në të cilat rekomandohet qasja afirmative ndaj këtij komuniteti, etj.

Pasi kjo strategji është e hartuar në bashkëpunimin mes komunës, komuniteteve rom, egjiptian e ashkali dhe pjesëmarrësve tjerë me rëndësi në këtë proces, ky dokument do të jetë në shërbim të komunës, që ta shfrytëzojë sipas nevojës ose ta shndërrojë në dokument pune për komunën për periudhën në vazhdim, ose ta paraqesë para donatorëve që mund të shprehin interesim për të vepruar në komunitet.

1.3 Rruga që është ndjekur për hartimin e strategjisë

Strategjia është hartuar pas një pune njëvjeçare që OJQ Syri i Vizionit (SiV) ka bërë bashkë me komunitetet rom, egjiptian e ashkali, përfaqësuesit e lokaliteteve të banuara me komunitete, aktivistëve dhe OJQ-ve të komuniteteve si dhe Komunës së Rahovecit.

Fillimisht "Syri i Vizionit" ka vizituar komunitetet në të gjitha lokalitetet ku jetojnë ai dhe ka mbledhur të dhënat për jetën dhe gjendjen në të cilën jetojnë këto komunitete, për të pasur një pasqyrë më të mirë. Në mungesë të studimeve të mëparshme, në fazën e parë është bërë një hulumtim për të parë gjendjen me shifra dhe fakte konkrete. Hulumtimi është kryer në lokalitetet kryesore ku jetojnë komunitetet rom, egjiptian e ashkali dhe ka qenë i fokusuar në pikat kryesore për të zbuluar gjendjen e familjeve dhe shtëpive në radhët e këtyre komuniteti.

Pas kësaj në lokalitet më të mëdha në komunën e Rahovecit janë krijuar fokus grupet me pjesëtarë të komuniteteve dhe është krijuar një strukturë e njerëzve në terren me të cilët "Syri i Vizionit" ka punuar dhe ka kontaktuar gjatë gjithë hartimit të projektit. Fokus grupet në fillim janë krijuar në lagjen "Lagja e Epërme" dhe fshatrat Krushë e Madhe dhe Ratkovc.

Me këto fokus grupe janë zhvilluar takime nëpër secilin fshat ose lagje, në të cilat është diskutuar për temat sipas shtatë problematikave të caktuara. Kanë qenë shtatë sektorë sipas të cilave është diskutuar dhe janë kërkuar rrugët e zgjidhjeve: Çështjet pronësore, të banimit dhe vendbanimet joformale; Edukim dhe rini; Punësimi dhe

zhvillimi ekonomik; Shëndetësia dhe çështjet sociale; Anti diskriminimi, siguria, të drejtat e minoriteteve dhe përfaqësimi; Kultura, mediat dhe informimi; Të drejtat e femrave.

Pasi u është prezantuar komuniteteve projekti, është kërkuar pjesëmarrja e tyre aktive me sugjerimet dhe kërkesat, që kanë ata, pasi në vendet e tyre ata i dinë më së miri problemet dhe nevojat që kanë.

Takimet janë mbajtura në secilin lokalitet, në lagje e në fshatra. Në këto takime janë marrë kërkesat e para, që përbëjnë bazën e parë për hartimin e planit të aksionit. Janë mbajtur dhjetëra takime me grupet, por edhe shumë takime me individ dhe në grupe më të vogla me përfaqësues të komuniteteve.

Për të aftësuar komunitetet që në mënyrë sa më të mirë të dinë të parashtrajnë kërkesat e veta, rrugët e prezantimit dhe avokimin e mëtejshëm, për përfaqësuesit e komuniteteve gjatë muajit korrik janë mbajtur trajnime nga ekspertë për draftimin e strategjisë dhe për hartimin e projekt-propozimeve, Ndërsa me përfaqësuesit e komuniteteve është dakorduar që të përgatisin ata vet dokumentet që do jenë pjesë e strategjisë.

Pas kësaj janë mbajtur takime të përbashkëta me përfaqësuesit e lokaliteteve: Rahoveci i Epërm, Ratkovic, Xërxë, Senovic, Dobidol, Qifllak, me të cilët është punuar kapitull për kapitull në hartimin e strategjisë. Në këto takime kanë marrë pjesë edhe përfaqësues të komunës nga Zyra për komunitete dhe subjekteve politike të komuniteteve.

Strategjia në formën përfundimtare është e bazuar në gjithë materialin e mbledhur në këto dhjetëra takime me komunitetet si dhe kërkesat që në veti ka bërë secili lokalitet. Ajo është hartuar nga "Syri i Vizionit", ndërsa para botimit i është dhënë në shikim dhe diskutim përfaqësuesve të komunitetit në secilin lokalitet dhe komunës.

1.4 Pjesëmarrësit në procesin e hartimit të strategjisë

Projekti për hartimin e strategjisë së veprimit për komunitetet rom, egjiptian e ashkali është udhëhequr nga OJQ "Syri i Vizionit" nga Peja, ndërsa është financuar nga Olof Palme International Center.

Strategjia në këtë gjendje është rezultat i punës së përbashkët që është bërë gjatë një viti mes "Syri i Vizionit" dhe pjesëmarrësve tjerë, komuniteteve, organizatave të komuniteteve dhe komunës.

Komunitetet kanë qenë të kyçura në mënyrë aktive dhe kreative gjatë gjithë kohës në projekt. Secili lokalitet ka pasur fokus grupet e veta, grupe prej 7-10 vetash, që në disa takime të mbajtura kanë dhënë sugjerimet dhe idetë e veta. Për të qenë më aktiv në pjesëmarrje përfaqësuesit e secilit lokalitet kanë ndjekur edhe trajnimet përkatëse për hartim të projekteve. Sugjerime e mbledhura nga përfaqësuesit e komuniteteve janë përsëri në atë formë është analizuar dhe plotësuar me shtesat, sugjerimet dhe kërkesat e komuniteteve.

Komuna e Rahovecit ka qenë po ashtu gjatë gjithë kohës pjesë e punës, pasi ata kanë marrë pjesë në gjithë procesin, duke filluar nga informatat e para që janë marrë nga komuna, nëpër takimet në terren, në trajnime dhe deri në shikimin e variantit përfundimtar.

1.4.1 Përfshirja e komuniteteve në hartimin strategjisë

Komunitetet kanë qenë të kyçura në mënyrë aktive dhe kreative gjatë gjithë kohës në projekt në disa mënyra:

- Komunitetet janë përfshirë direkt në hartimin e strategjisë gjatë takimeve të mbajtura nëpër lokalitetet. Në secilin nga lokalitetet që ka një numër të konsiderueshëm të banorëve janë mbajtur nga disa takime.

- Përfaqësuesit e komuniteteve kanë marrë pjesë në takimet e "këshillit të përbashkët të komuniteteve", takime të mbajtura në Rahovec në të cilat është folur për problemet sipas fushave të përcaktuara.

- Gjatë hartimit të strategjisë janë takuar përfaqësuesit e komuniteteve të mbledhur në subjektet politike, organizatat joqeveritare dhe grupimet tjera që përfaqësojnë komunitetet.

1.4.2 Përfshirja e komunës në hartimin e strategjisë

Oë nga fillimi i zbatimit të projektit janë mbajtur kontakte me komunën. Kryetari i komunës në dy takimet e para është informuar për procesion e paraparë për hartimin e strategjisë dhe ai ka marrë rol aktiv për të ngarkuar personat përkatës për bashkëpunimin dhe ndihmën e mëtejme gjatë gjithë procesit. Pas kësaj bashkëpunimi kryesisht ka shkuar përmes Zyrës për komunitete dhe që ka qenë shumë i rëndësishëm për "Syri i Vizionit" që ka përfituar nga përvoja dhe puna e bërë më parë nga komuna në këtë komunitet. Përveç se ka ndihmuar në rolin këshillues, Zyra ka qenë pjesëmarrëse në shumicën e aktiviteteve që janë zhvilluar përgjatë rrjedhës së projektit, në fazën kur është prezantuar projekti, pastaj edhe në takime dhe në shikimin e draftit përfundimtar.

Informatat e para për terrenin janë marrë nga zyrtarët komunalë të Rahovecit dhe pastaj kanë shërbyer si bazë për hulumtimin që ka bërë "Syri i Vizionit" në terren. Pas kësaj, zyrtarët komunalë kanë marrë pjesë edhe në takimet "këshillit të përbashkët të komuniteteve" edhe në trajnime. Zyra e komuniteteve ka marrë pjesë në mënyrë aktive në këto takime me përfaqësuesit e fshatrave dhe ka dhënë idetë dhe sugjerimet, ndërsa kontaktet me zyrtarët komunalë janë mbajtur para dhe pas këtyre takimeve, deri në përfundim të tërë procesit të hartimit të strategjisë.

Zyra për komunitete e Komunës së Rahovecit ka marrë pjesë edhe në trajnimet që janë organizuar gjatë realizimit të projektit. Strategjia në formën e draftit para shtypjes së saj i është dorëzuar komunës, kryetarit të komunës dhe zyrës për komunitete për të dhënë sugjerimet, për të plotësuar apo shtuar diçka në formën përfundimtare.

1.5 Gjendja aktuale

1.5.1 Shtrirja e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali në komunën e Rahovecit

Komunitetet rom, egjiptian e ashkali tradicionalisht kanë jetuar në gjendje jo të mirë në komunën e Rahovecit. Ata jetojnë në disa lokalitete, por shumica kryesisht janë të orientuar në disa vende: Lagja e Eperme, Krushë e Madhe, Ratkovc, Xërxë etj. Në numër më të vogël (mendohet në një numër nga 3-10 familje) ata jetojnë edhe në fshatrat Celinë, Pustaselë, Kramovik, Polluzhë, Senovc, Drenoc dhe Bella Cerkvë.

Në gjitha këto lokalitete ata jetojnë në fqinjësi me popullatën shumicë shqiptare dhe pakicat tjera, me të cilat mund të thuhet se në vitet e pasluftës kanë jetuar në bashkëfqinjësi të mirë. Kur flitet për lokalitete ku jetojnë komunitetet rom, egjiptian e ashkali nuk bëhet fjalë për lokalitete të pastra etnike, por për lokalitete me popullatë të përzier, por në disa nga këto fshatra duke qenë këto komunitete vet pakicë brenda fshatit. Pothuajse në të gjitha fshatrat shumica e shtëpive të pjesëtarëve të këtyre komuniteteve janë afër me njëra tjetrën por në disa vende të tjera të cilat janë më pak të banuara nga komuniteti rom, egjiptian dhe ashkali shtëpitë janë të shpërndara anembanë fshatit dhe komuniteti është i organizuar fare pak ose aspak në bazën etnike.

Gjatë luftës së viteve 1998-1999 edhe nga këto komunitete kishte shumë të larguar nga Kosova. Pas luftës, pjesëtarët e këtyre komuniteteve kryesisht janë kthyer me iniciativë individuale. Në komunën e Rahovecit nuk kishte të kthyer në forma të organizuara, sikurse ka ndodh me komunitetin serb. Kryesisht komunitetet rom, egjiptian dhe ashkali janë kthyer edhe nga disa shtete të ndryshme të Evropës. Sipas të dhënave të përafërta që ka Komuna, në komunën e Rahovecit momentalisht jetojnë 750 pjesëtarë të këtyre komuniteteve. Pas luftës ata më shumë kanë mbetur të tubuar në zonën e Rahovecit të Eperm, Krushë të Madhe, Ratkovc, Xërxë, ku jeton pjesa më e madhe e këtyre komuniteteve.

Megjithatë në këtë dokument për krahasime dhe nevoja të parashtrimit të gjendjes janë përdorur shifrat e regjistrimit të fundit të popllsisë në Kosovë si dhe shifra të përafërta nga Komuna, nga UNHCR dhe shifrat që ka nxjerrë vet në terren "Syri i Vizionit".

1.5.2 Gjendja në të cilën jetojnë komunitetet rom, egjiptian e ashkali

Një pjese e këtyre komuniteteve jeton në zona pjesërisht të urbanizuara, në kushte jo të mira banimi dhe lagje apo fshatra pa infrastrukturë të rrugëve, kanalizimeve, etj. Papunësia në këto lokalitete është më e madhe se kudo tjetër, pasi shumë pak nga pjesëtarët e tij janë të punësuar. Familjet e këtyre komuniteteve shquhen nga jeta në varfëri të thellë. Me shifrat e UNDP nga viti 2004-2005 rreth 77% e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali jetojnë nën minimumin e varfërisë kurse 81 % s'kanë qenë kurrë të punësuar.

Organizmi i tyre shoqëror është në nivel të ultë. Ata kanë subjekte politike të komunitetit, por nuk janë fare të përfaqësuar madje as në asamblenë komunale, porse brenda këtyre komuniteteve organizimet tjera, si organizatat joqeveritare apo organizimet e të rinjve ose femrave, janë pak ose aspak të zhvilluara.

1.6 Hulumtimi i kryer nga Syri i Vizionit për gjendjen e këtyre komuniteteve në komunën e Rahovecit

OJQ "Syri i Vizionit" gjatë muajit shkurt dhe mars të vitit 2011 ka bërë një hulumtim për gjendjen e komuniteteve rom, ashkali e egjiptian në komunën e Rahovecit. Intervistat e bëra nga hulumtuesit nga OJQ "Syri i Vizionit" kanë mbledhur informacione për gjendjen e familjeve të këtyre komuniteteve dhe objekteve të banimit. Hulumtimi është kryer në Lagjen e Epërme, Krushë të Madhe, Ratkoc, Xërxë etj, lokalitetet të banuara me pjesëtarë të komuniteteve rom, egjiptian e ashkali. Në këto vende janë intervistuar të gjitha familjet, nga të cilat intervistuesit kanë marrë të dhënat e përgjithshme dhe ato në tematika të veçanta. Të intervistuarit u janë përgjigjur pyetjeve për numrin e anëtarëve në familje, moshën dhe gjininë e tyre, gjendjen ekonomike-punësimin, të ardhurat, pasurinë dhe pronat. Po ashtu në pyetësorët për gjendjen e shtëpive/objekteve të tyre banimit gjatë intervistimeve janë mbledhur të dhënat për madhësinë e shtëpive dhe hapësirën për jetesë për familjet, kohën dhe kushtet e ndërtimit, pajisjen e shtëpive me pajisjet, etj. Intervistimi i jep një pasqyrë të plotë të gjendjes dhe kushteve në të cilat jetojnë komunitetet, një pasqyrë kaq të hollësishme nuk e ka bërë asnjë institucion më parë, duke nxjerrë të dhëna të saktësuara për komunitet dhe kushtet në të cilat jetojnë.

1.6.1 Gjendja e familjeve

Në këto lokalitete: "Lagja e Eperme", Krusha e Madhe, Ratkoc e Xërxë të komunës janë intervistuar 100 familjet që jetojnë aty.

Rezultati ka treguar se në këto fshatra jetojnë rreth 750 persona. Nga të intervistuarit del se janë përafërsisht 6.27 anëtarë për familje, 59 % e popullatës në këto familje të intervistuarat i takojnë moshës së re deri 24 vjet.

Sa i përket shkollimit, hulumtimi ka nxjerr në pah se vetëm një numër i vogël i këtyre komuniteteve ndjek shkollimin, posaçërisht kur bëhet fjalë për ndonjë shkollë më të lartë. Janë vetëm 8 vetë të moshës madhore që kanë kryer shkolle të mesme, 6 meshkuj dhe 2 femra, kurse vetëm 2 me fakultet. Ky trend i keq i së kaluarës vazhdon edhe tani sa i përket arsimimit të mesëm. Ndërsa në shkollat fillore gjendja është më e mirë me 217 nxënës. Gjendja në arsimimin parashkollor poashtu është e keqe, vetëm tre fëmijë kanë qasje në klasat parashkollore/çerdhe dhe institucione të këtij niveli.

Hulumtimi tregon një gjendje jo shumë të volitshme edhe sa i përket punësimit: 11 persona nga mosha 18-65 vjeçe në këto komunitete janë të punësuar, kurse disa prej tyre kohë pas kohe arrijnë të kryejnë ndonjë punë për të cilën paguhen. Të hyrat e pakta që kanë familjet janë kryesisht nga ndihma sociale (22 %), dhe një sasi shumë e vogël nga diaspora (jo më shumë se 19 përqind). Nga shumatat e deklaruara për të hyrat mujore del që nga 100 familje, vetëm 24 familje kanë të hyra më të vogla se 100 euro në muaj, kurse asnjë familje nuk ka mbi 300 euro në muaj. Nga të intervistuarit vetëm 8 familje kanë automjete të motorizuara.

1.6.2 Gjendja e objekteve të banimit

Sa i përket gjendjes së banimit, intervistimi ka nxjerrë në pah se gjatë luftës 44 përqind e shtëpive kanë pasur dëmtime të ndryshme (8% e shtëpive janë shkatërruar në kategorinë V) kurse 56% e shtëpive të tyre nuk janë dëmtuar. Shumica e shtëpive (60 përqind) janë njëkatëshe, kurse pas luftës janë ndërtuar 5 shtëpi. Nga të intervistuarit 21 % e shtëpive kanë kualitet të keq ndërtimi. Sa i përket lejeve të ndërtimit, 47% deklarohen që nuk kanë leje ndërtimi, ndërsa 45% deklarohen që nuk kanë pëlqim urban në shfrytëzim.

Sa i përket shërbimeve komunale ka një qasje të kufizuar për familjet e këtyre komuniteteve. Intervistimi nxjerr në pah se 85 % nuk kanë telefona fikse, por 80% shfrytëzojnë telefona mobil; 98% janë të kyçur në rrjetin e ujësjellësit, 89% janë të lidhur me sistemin e kanalizimit, kurse 80% përdorin deponi ilegale për grumbullimin e mbeturinave. Por ashtu siç janë shërbimet, ashtu është edhe përgjigjja ndaj obligimeve: 42 % e të intervistuarve deklarojnë se nuk paguajnë tatim në pronë.

1.7 Qasja në shërbimet publike

Në lokalitetet ku jetojnë përfaqësuesit e komuniteteve rom, egjiptian dhe ashkali kanë shërbime të përbashkëta me komunitetin shumicë sa i përket shumicës së çështjeve të tyre. Ata ndjekin mësimet në shkollat me shumicë shqiptare, në klasa të përziera ku mësimi bëhet në gjuhën shqipe, gjuhë të cilën të rinjtë e këtyre komuniteteve e njohin mirë dhe nuk e kanë pengesa gjuhësore për të ndjekur mësimin.

Shërbimet shëndetësore po ashtu ata i kanë në ambulancat e lokaliteteve njëjtë me popullatën shumicë dhe në këtë aspekt komunitetet rom, egjiptian e ashkali kanë të njëjtat shërbime si popullata shqiptare shumicë. Sa i përket shërbimeve sociale pjesëtarët e komuniteteve gëzojnë të njëjtat kushte si gjithë qytetarët e Kosovës. Lidhur me punësimin në institucionet komunale dhe shtetërore, komunitetet kanë një numër të të punësuarve që arrin rreth 12 vetë në institucione të ndryshme.

Në aspektin e përfaqësimit, egjiptianët nuk kanë asnjë përfaqësues në Kuvendin Komunal të Rahovecit, por subjekti tyre politik ka përfaqësues në komitetet për komunitete e Kuvendit Komunal, ku edhe i paraqesin kërkesat dhe nevojat e këtyre komuniteteve. Problemet e vendbanimeve joformale nuk janë të pranishme në lokalitetet ku jeton ky komunitet.

Problemet e sigurisë nuk paraqesin problem për komunitetet kudo që jetojnë në komunën e Rahovecit. Pjesëtarët e këtyre komuniteteve kanë lirinë dhe sigurinë si dhe e shprehin pa ndonjë pengesë përkatësinë tyre etnike dhe fetare.

Për shkak të numrit të vogël të pjesëtarëve të këtyre komuniteteve, mungesës së përvojave dhe kuadrit, këto komunitete deri tash nuk kanë pasur asnjë qasje në media dhe informim. Për problematikat e tyre është shkruar mjaft nga media në gjuhën shqipe, me një qasje që kryesisht ka qenë pozitive dhe afirmuese, por ata nuk kanë pasur ndonjëherë asnjë media të vetët.

1.8 Qasja

Strategjia iu qaset komuniteteve në mënyrë afirmative. Qëllimi i kësaj strategjie është të afirmojë veprimin pozitiv në raport me komunitetet, në përputhje me orientimet evropiane për veprimin me këto komunitete si dhe në koordinim me politikat e Qeverisë së Kosovës karshi komuniteteve pakicë në Kosovë.

Nga ana formale, problematikave të komuniteteve strategjia iu ka qasur në dy mënyrë: me qasjen në përgjithësi dhe sipas lokaliteteve të veçanta. Qasja e parë ka të bëjë me kërkesat dhe problematikat që kanë të bëjnë me komunitetet në përgjithësi kudo që jetojnë brenda komunës së Rahovecit. Në këtë pjesë bëhet fjalë për tematika të tilla që s'lidhen me lokalitetin por janë nevoja të përbashkëta për të gjitha. Aty hyjnë kërkesat për mësimin e gjuhës romë, informimin, përfaqësimin politik, fushatat e sensibilizimit për shëndetin, etj.

Strategjia është e mbështetur në debatet me komunitetet orientuar në shtatë tema kryesore të konsideruara si më të rëndësishme për komunitetet:

- 1 Shtëpitë, çështjet pronësore, vendbanimet joformale
- 2 Edukimi dhe rinia
- 3 Punësimi dhe zhvillimi ekonomik
- 4 Shëndetësia dhe çështjet sociale
- 5 Anti diskriminimi, siguria, të drejtat e minoriteteve dhe përfaqësimi
- 6 Kultura, mediat dhe informimi
- 7 Të drejtat e femrave

Duke llogaritur se çështja e sigurisë dhe ndonjë tjetër nuk janë konsideruar të ndonjë vështirësie të veçantë, në këtë drejtim është bërë më pak, duke u përqendruar në sektorë tjerë ku është menduar se kontributi mund të jetë më i madh për vet komunitetet.

Qasja sipas lokaliteteve të ndryshme ka të bëjë me projekte të veçanta. Kryesisht më të shpeshta në këtë pjesë janë projektet për infrastrukturën, projektet e infrastrukturës rrugore, ujësjellësit, kanalizime, bujqësinë, etj.

Në këtë pjesë gjatë hartimit të strategjisë bashkë me komunitetet "Syri i Vizionit" ka tentuar të bëjë edhe përllogaritjen e përafërt të kostos së implikimit buxhetor për projektet e veçanta. Në këtë mënyrë këto kërkesa të komuniteteve kanë marrë formën e iniciativave të komuniteteve, në të cilat sipas një modeli të përbashkët janë përcaktuar disa kërkesa si kostoja e përafërt e llogaritur e çmimit, objektivat dhe qëllimet, përfituesit, etj. Këto të dhëna janë konsideruar si pasqyrë

e parë për t'u paraqitur para komunës dhe donatorëve për të matur mundësinë e angazhimit financiar.

1.9 Zbatimi i strategjisë

Ky dokument u adresohet të gjithë institucioneve, organizatave dhe atyre që janë të interesuar për të punuar me komunitetet rom, egjiptian e ashkali në komunën e Rahovecit. Megjithatë, në radhë të parë Strategjia është hartuar për të qenë në dispozicion të komunës dhe komuniteteve, për nevojat e planifikimit, ndërhyrjes në këto komunitete dhe për të qenë në dispozicion për donatorët.

Strategjia në formën e tillë të hartuar i ofron Zyrës për komunitete një pasqyrë të gjendjes në terren, kërkesat e komuniteteve dhe jep sugjerime për projektet dhe drejtimet e mundshme të zhvillimit dhe investimit në periudhën në vazhdim. Ajo mund të shfrytëzohet nga zyrtarët komunalë në takimet me donatorët të cilët mund të shohin vendin se ku mund të kyçen për të ndihmuar komunën dhe komunitetet.

Me përcaktimin e kërkesave/ projekteve Strategjia jep edhe një përllogaritje të përafërt të kostos së ndërhyrjes, kështu që paraqet një tregues të mirë të nevojave të implikimeve buxhetore për vetë komunën ose donatorët, në mënyrë që ata të kenë mundësi të matin mundësitë e tyre dhe angazhimin e tyre në komunitete.

Ajo është një dokument në dispozicion posaçërisht për vet komunitetet, përfaqësuesit e tyre, qoftë në institucionet politike, qoftë të shoqërisë civile për të kërkuar projekte dhe zhvillimin e komuniteteve. Ajo do të jetë një dokument i rëndësishëm që pasqyron gjendjen e tërësishme të komunitetit të tyre, mundësitë dhe perspektivat.

1.10 Vështirësitë në realizimin e kësaj strategjie

Autorët e strategjisë e kuptojnë që gjitha rekomandimet dhe sugjerimet që dalin nga ky dokument nuk mund të plotësohen përnjëherë, as në një periudhë të shkurtë. Ato mbesin si orientime të vazhdueshme për institucionet dhe shoqërinë në një periudhë afatmesme dhe afatgjate. Por disa nga kërkesat sipas sektorëve dhe disa nga projektet dallohen për urgjencën me të cilën duhet ndërhyrë në to. Prioritet në këtë aspekt paraqitet nevoja për të ndërhyrë në sektorët e shëndetësisë dhe çështjeve sociale, urbanizimit dhe objekteve të banimit, të drejtat e njeriut dhe antidiskriminimit, posaçërisht fëmijëve dhe femrave. Këto kërkojnë ndërhyje të shpejtë, ndërsa edhe sektorët tjerë janë poaq të rëndësishëm dhe me nevojën që sa më parë të veprohet në to.

Autorët e strategjisë janë të vetëdijshëm për disa vështirësi që do të ndikojnë në realizimin e kësaj strategjie. Vështirësi kryesore në këso raste janë mungesa e mjeteve financiare për plotësimin dhe jetësimin e nevojave që ka komuniteti. Komunitetet rom, egjiptian e ashkali në lokalitetet ku jeton kanë nevojë për ndryshime të mëdha duke filluar nga infrastruktura dhe mënyra e jetës e deri në ndryshimin e qasjes dhe mënyrës se si institucionet dhe shoqëria merret me ta. Mundësia reale e institucioneve qendrore dhe lokale, buxhetit dhe shoqërisë kosovare janë shumë të kufizuara, ndërsa nevojat janë të mëdha dhe kërkesat vijnë nga të gjitha komunitetet dhe nga të gjitha kategoritë. Po ashtu është e ditur se numri i donatorëve, ku hyjnë fonde dhe organizata ndërkombëtare që veprojnë në Kosovë dhe në komunën e Rahovecit, është zvogëluar, prandaj edhe mundësia e përkrahjes për projektet e komuniteteve është më e vogël tash. Një tjetër vështirësi është nga vet komuniteti, gjendja e tij ekonomike e sociale, mungesa e zhvillimit, mungesa e elitës kulturore që do u printe këtyre komuniteteve për të identifikuar nevojat e tyre dhe rrugët e zgjedhjes, mungesa e kuadrove të shkolluara nga radhët e këtyre komuniteteve, etj. Komunitetet nuk janë të organizuara sa duhet, nuk ka konkurrencë mendimesh dhe idesh, në kuadër të kësaj komune. Edhe në rastet kur ka pasur tentime për të krijuar organizata joqeveritare apo grupime tjera, ato nuk kanë arritur të marrin ndonjë rol me rëndësi në jetën e komuniteteve.

Vështirësi në këtë aspekt paraqet fakti se pjesëtarët e komuniteteve janë shpërndarë nëpër lokalitete të ndryshme që shumë herë janë larg nga njëri tjetri, në bashkësi të vogla që shumë herë nuk e kalojnë numrin e dhjetë familjeve në një fshat. Në këtë mënyrë komunikimi dhe ndërveprimi brenda komuniteteve është i paktë dhe mundësia e organizimit të përbashkët është e vogël. Sa i përket projekteve për punësim vështirësitë shtohen nga fakti se në Kosovë dhe komunën e Rahovecit papunësia është shumë e madhe, numri i vendeve të punës që mund të hapen është shumë i vogël dhe kjo bën të vështirë përfshirjen e pjesëtarëve të këtyre komuniteteve në projektet për punësim.

Vështirësia e fundit që duhet përmendur është për faktin se Strategjia është joobligative në kuptimin që nuk ka ndonjë organ përgjegjës i cili do zbatonte këtë dokument. Në këtë aspekt institucionet dhe donatorët vendosin vet për mënyrës se sa dhe si do të plotësojnë rekomandimet që dalin nga ky dokument. "Syri i Vizionit" inkurajon institucionet që të shfrytëzojnë sa më shumë këtë dokument dhe të plotësojnë aq sa munden nga kërkesat që dalin nga ky dokument.

II. Iniciativat dhe rekomandimet

2.1 Hyrje

Strategjia iu qaset komuniteteve në dy mënyra: me qasjen në përgjithësi dhe sipas lokaliteteve të veçanta. Qasja e parë ka të bëjë me kërkesat dhe problematikat që kanë të bëjnë me komunitetet në përgjithësi kudo që jetojnë brenda komunës së Rahovecit. Në këtë pjesë bëhet fjalë për tematika të tilla që s'lidhen me lokalitetin por janë nevoja të përbashkëta për të gjitha. Aty hyjnë kërkesat për mësimin e gjuhës romë, informimin, përfaqësimin politik, fushatat e sensibilizimit për shëndetin, etj. nga të cilat përfiton gjithë komuniteti në secilin lokalitet, përfshirë edhe lokalitete të vogla në të cilat ka vetëm disa familje.

Strategjia është e mbështetur në debatet me komunitetet orientuar në shtatë fushat kryesore të konsideruara si më të rëndësishme për komunitetet. Përzgjedhja e këtyre fushave ka dalë nga puna që Qeveria ka bërë në përgatitje për hartimin e strategjisë për komunitetet rom, egjiptian e ashkali gjatë vitit 2007. Ato janë:

1. Çështjet pronësore, të banimit dhe vendbanimet joformale
2. Edukimi dhe rinia
3. Punësimi dhe zhvillimi ekonomik
4. Shëndetësia dhe çështjet sociale
5. Anti diskriminimi, siguria, të drejtat e minoriteteve dhe përfaqësimi
6. Kultura, mediat dhe informimi
7. Të drejtat e femrave

Në të vërtetë në shumicën e rasteve, problematika me të cilat përballen komunitetet rom, egjiptian e ashkali është e përgjithshme, për të gjitha komunitetet, pra nuk flitet për probleme që i përkasin ose janë vetëm të komuniteteve rom, egjiptian e ashkali. Me të njëjtën problematikë në shumicën e rasteve përballen edhe vet komuniteti shumicë shqiptar siç janë çështjet e vendbanimeve joformale, mungesa e infrastrukturës jetësore dhe asaj të zhvillimit ekonomik, shërbimet jo edhe aq të mira shëndetësore, mungesa e përkrahjes sociale, etj. Por ka edhe problematika që janë të veçanta për komunitetet rom, egjiptian e ashkali sikurse çështjet e kulturës dhe informimit, apo deri diku edhe arsimit dhe barazia gjinore.

Duke llogaritur se çështja e sigurisë dhe ndonjë tjetër nuk janë konsideruar të ndonjë vështirësie të veçantë në komunën e Rahovecit, në këtë drejtim i është dhënë më pak vëmendje në strategji, duke u përqendruar në sektorë tjerë ku është menduar se kontributi mund të jetë më i madh për vet komunitetet.

2.2 Çështjet pronësore, të banimit dhe vendbanimet joformale

Përshkrimi i gjendjes: Komunitetet rom, egjiptian e ashkali në komunën e Rahovecit në pjesën më të madhe jetojnë në bashkësi me shumicën shqiptare dhe komunitetet tjera. Për këtë arsye çështja e banimit të këtyre komuniteteve në këtë komunë shtrohet bashkë me të gjitha komunitetet tjera. Nga komunitetet rom, egjiptian dhe ashkali në komunën e Rahovecit, numri më i madh i tyre jeton në qytet në Lagjen Rahovec i Epërm dhe pjesa tjetër në fshatrat Krushë e madhe, Ratkovc, Drenoc, Polluzhë, Xerxë, Celinë, Bella Cerkvë, Senovc, Pustoselë dhe Kramovikë.

Sa i përket regjistrimit të pronave, shtëpive dhe objekteve të banimit, problemi në këto komunitete është poashtu i njëjtë me atë në komunitetet tjera. Në një të kaluar më të largët, shitblerjet i kanë bazuar në marrëveshje gojore dhe nuk i kanë bartur në kadastrën komunale, për këtë arsye shumë nga qytetarët nuk kanë pronat e tyre të regjistruara. Bëhet fjalë sidomos për shitblerjet që janë bërë në periudhën nga vitet 50-80 të shekullit të kaluar. Në këtë aspekt komunitetet rom, egjiptian e ashkali për shkak të analfabetizmit më të madh, ndoshta e ka më të theksuar se të tjerët këtë problem.

Probleme ka edhe me pajisjen e qytetarëve me dokumente identiteti. Ka njerëz që asnjëherë nuk janë regjistruar në gjendje civile, nuk ekzistojnë në dokumentacion dhe për pasojë nuk kanë asnjë lloj dokumenti identifikimi. Kjo ka qenë një problem në të kaluarën por edhe tash është i pranishëm posaçërisht me fëmijët që lindin jashtë spitaleve.

Problemi i të pastrehëve në komunitetet rom, egjiptian e ashkali është një problem që tradicionalisht është lidhur me mënyrën e jetës së një pjesë të pjesëtarëve të këtyre komuniteteve, që gjithmonë ka qenë e pastrehë ose kanë jetuar në shtëpi të vjetra, me material të dobët ndërtimi. Kjo posaçërisht është problem më i madh në lokalitetin lagjja "Rahoveci i epërm" dhe Ratkovc, mirëpo edhe në fshatrat tjera ka probleme të tilla me të cilat ballafaqohet ky komunitet. Për pasojë të shtëpive të dëmtuara që nga lufta, mungesës së objekteve të banimit dhe kushteve për jetë, një pjesë e këtij komuniteti që ndodhen jashtë Kosovës, janë sistemuar në vendet pritëse dhe nuk shprehin interesim për t'u kthyer më në Kosovë, ku nuk gjejnë perspektivë për jetë në të ardhmen.

Iniciativat ekzistuese: Rahoveci ka hartuar planin zhvillimor komunal për vitin 2011-2020 dhe nga ky plan do të hartohen projekte për zona të ndryshme të kësaj komune që do të ndikojnë në përmirësimin e kushteve të jetës së banorëve të kësaj komune, përfshirë edhe komuniteteve rom, egjiptian dhe ashkali, si dhe në të njëjtën kohë do të verifikonte më afër nevojën e banorëve për legalizimin e shtëpive dhe ndërtimet e mundshëm në të ardhmen.

Po ashtu në kuadër të planit urbanistik lagja "Rahoveci epërm" ku jetojnë pjesa më e madhe e komunitetit rom, egjiptian dhe ashkali në këtë komunë, kanë përfituar investime në infrastrukturë, si rregullim të rrugëve, kanalizimin e ujërave të zeza, ujit të pijes, ndriçim të disa rrugëve etj. Nga projektet e rindërtimit të pasluftës në Rahovec, komunitetet rom, egjiptian e ashkali kanë përfituar një numër jo shumë i madh që t'u rindërtohen shtëpitë. Shumica e tyre janë ndërtuar si projekte balancuese në kuadër të projekteve për kthimin e serbëve, por pavarësisht kësaj komuniteti ka përfituar vetëm 5 shtëpi. Këto shtëpi janë ndërtuar në periudha të ndryshme nga organizatat që kanë vepruar dhe veprojnë ende në komunën e Rahovecit si UNHCR, ICMC dhe DRC-ja, si dhe Ministria për kthim dhe riintegrim të komuniteteve.

Sa i përket çështjes së regjistrimit dhe pajisjes me dokumente identifikimi për personat e paregjistruar, një organizatë ndërkombëtare me emrin CRPK po realizon një projekt në të cilin përfshihet edhe zgjidhja e këtyre rasteve. CRPK është një organizatë ndërkombëtare që merret me regjistrimin e romëve dhe egjiptianëve që nuk janë të regjistruar. Ata shtrijnë aktivitetin e tyre në Pejë ku kanë një zyrë në shërbim të këtyre komuniteteve

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- ? të hartohet plani zhvillimor urbanistik i Rahovecit, në mënyrë që mos të lejohen ndërtime të egra dhe në të ardhmen, bazuar në planin urbanistik, ndërtimet ekzistuese të legalizohen ose të prishen
- ? gjatë këtij procesi të bëhet regjistrimin i ri të pronave dhe evidentimin e tyre në kadastër, sipas legjislacionit aktual ekzistues
- ? të përfshihen në projektet e ndërtimit social anëtarët e këtyre komuniteteve që nuk kanë pronë/shtëpi banimi
- ? të shikohet mundësia e dhurimit të trojeve nga komuna për ata pjesëtarë të këtyre komuniteteve që nuk kanë pronë për të ndërtuar shtëpi

2.3 Edukimi dhe rinia

Përshkrimi i gjendjes: Nxënësit e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali ndjekin mësimet në gjuhën shqipe në shkolla të përbashkëta në komunën e Rahovecit. Ata janë të integruar në klasa të rregullta bashkë me nxënës të komunitetit shumicë shqiptar dhe komuniteteve tjera. Por për shkak të nivelit të ultë të vetëdijesimit, gjendjes së rëndë ekonomike dhe për arsye tjera, shumë fëmijë romë dhe egjiptianë mbesin jashtë shkollave, disa prej tyre duke u larguar nga shkolla nga prindërit në një moshë shumë të re. Edhe pse me ligjet ekzistuese në Kosovë arsimit nëntë vjeçar është obligues, një pjesë e mirë e prindërve nuk i dërgojnë fare apo i largojnë fëmijët nga shkolla ende pa kryer shkollën fillore. Ata fëmijë pastaj shfrytëzohen për punë, apo aktivitete për mbajtjen e familjes.

Sa i përket shkollimit, një hulumtim i kryer në muajt mars dhe prill të këtij viti (2011) në 3 lokalitete më shumë të madh të banorëve në komunë: në Lagjen "Rahovec i Epërm", Krushë e madhe dhe Ratkovc, ka nxjerr në pah se vetëm një numër jo shumë i madh i fëmijëve të këtyre komuniteteve ndjek shkollimin, posaçërisht kur bëhet fjalë për ndonjë shkollë më të lartë. Janë vetëm një numër jo shumë i madh e nxënësve që vijnë në shkollën e mesme, kurse vetëm dy kanë të kryer fakultet. Ndërsa në shkollat fillore gjendja është më e mirë. Gjatë vitit 2010 – 2011 janë 217 nxënës nga komuniteti rom, egjiptian dhe ashkali, që vijnë në shkolla të mesme dhe fillore në komunën e Rahovecit. Mirëpo gjendja në arsimimin parashkollor është mjaft e keqe, për arsye se ka shumë pak nxënës në klasat parashkollore ndërsa në çerdhe dhe institucione të këtij niveli, po thuajse nuk ka fare fëmijë të komuniteteve rom, egjiptian dhe ashkali.

Komuniteti egjiptian në rajonin e Rahovecit gjuhë amtare e ka gjuhën shqipe kështu që në arsimim nuk ka probleme me gjuhën, ndërsa komuniteti rom ka gjuhën e vet të vjetër, gjuhën rome. Megjithatë ky komunitet në shtëpi, në komunikim të përditshëm përdor gjuhën shqipe. I pakët është numri i pjesëtarëve më të rinj të komunitetit rom që di më shumë se ndonjë fjalë në gjuhën rome. Në këtë aspekt sa i përket arsimimit të tyre, përdorimi i gjuhës shqipe në shkollë nuk paraqet vështirësi. Por përfaqësuesit e këtij komuniteti kërkojnë që për hir të ruajtjes së trashëgimisë gjuhësore dhe për nevojat e zhvillimit të identitetit dhe trashëgimisë së vet komunitetit në të ardhmen, të bëhet futja e një lënde të mësimi të gjuhës rome në shkollat e këtij komuniteti. Mungesa e kuadrit përkatës do të zgjidhej me

aftësimin/shkollimin përkatës të një mësuesi, që do mbante orët në shkollat ku ka nxënës të komunitetit rom, ose edhe me huazimin e një mësuesi nga rajone tjera.

Një çështje e ngritur si nevojë për shkollimin e këtyre komuniteteve është edhe ajo për organizmin e mësimit plotësues. Pasi një pjesë e madhe e komuniteteve është analfabete, nxënësit -posaçërisht ata të klasave të ulëta, kanë probleme të mësimit. Këta fëmijë kanë prindër që nuk dinë shkrim lexim dhe kjo vlerësohet si një nga arsyet se pse suksesi i tyre në shkollë është i dobët, për shkak se nuk kanë mbështetjen dhe ndihmën në shtëpi për të kuptuar mësimet dhe detyrat e shtëpisë. Për këtë arsye mbajtja e mësimit shtesë për këta nxënës konsiderohet e nevojshme në mënyrë që të përmirësohet rezultati i këtyre nxënësve.

Po ashtu për të rinj dhe nxënës të këtyre komuniteteve mund të organizoheshin klasat e mësimit intensiv. Bëhet fjalë për ata që kanë kaluar moshën për të filluar mësimin në klasat fillore pa shkuar në shkollë, ose që i kanë lënë përgjysmë mësimin. Për ta do të mundësohej një shkollim i shpejtë me programe të reduktuara, që në afat të shkurtë të kryejnë arsimimin nevojshëm elementar. Ky lloj mësimi do ishte edhe kontribut kundër analfabetizmit të këtyre komuniteteve.

Ashtu si gjithë komunitetet rom, egjiptian e ashkali, ashtu edhe rinia në komunën e Rahovecit nuk ka ndonjë organizim të mirë. Disa subjekte joqeveritare të këtyre komuniteteve ende nuk kanë krijuar strukturë që të marrë nisma, iniciativa për aktivitete rinore. Edhe brenda subjekteve politike të komuniteteve nuk ekziston organizmi e as prania e komponentit rinor.

Pasi që një pjesë e madhe e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali jetojnë në varfëri të skajshme një barrë e madhe për të mbajtur familjen bie shpesh mbi të rinjtë që shumë herë shfrytëzohen nga familja që në moshë shumë të re për të punuar dhe mbajtur familjen. Ata largohen shpesh nga shkollat pa marrë as arsimin fillor. Si pasojë mundësia e këtyre të rinjve për të marrë arsimim por edhe për një formim elementar kulturor janë shumë të vogla ose pothuaj asfare. Ata nuk janë të përfshirë në kurrfarë aktiviteteve kulturore, sportive e rekreative.

Iniciativat ekzistuese:

Në shkollat e komunës së Rahovecit janë përfshirë një numër i mirë i nxënësve të komunitetit rom e egjiptian dhe autoritetet kanë treguar gatishmëri për t'i përfshirë ata në numër sa më të madh.

Disa organizata joqeveritare kanë punuar me komunitetin në ngritjen e vetëdijes për shkollim dhe ngritje të vetëdijes ndaj dukurive të ndryshme negative (droga, duhani, kërkimi i lëmshës etj). Organizatat si OJQ "Hareja" nga Rahoveci, "Promokom" nga Gjakova dhe "Iniciativa 6" nga Prizreni kanë zhvilluar projekte për luftimin e analfabetizmit në këtë komunitet në komunën e Rahovecit. Aktivitet që këto organizata kanë implementuar në këtë komunë kanë përfshirë grup-mosha të ndryshme nga të dyja gjinitë duke u ofruar kurse dhe trajnime të ndryshme në ngritjen e vetëdijes së këtyre komuniteteve në shkollim, në zhvillimin e ekonomisë familjare, të drejtat që ata duhet gëzojnë dhe përfshirjen e tyre në proceset vendimmarrëse. Po ashtu këto organizata kanë siguruar edhe ndihma në veshmbathje, ushqimore për disa raste sociale nga komuniteti rom, egjiptian dhe ashkali.

Tek të rinjtë e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali gjithnjë ka pasur interesim për të krijuar organizata joqeveritare, të cilat edhe pse nuk janë forcuar asnjëherë, mund të mblidhnin rininë dhe të krijohen struktura që do merreshin me organizmin e jetës rinore. Disa grupe joformale të të rinjve funksionojnë në lagjen "Rahovec i Epërm". Ata janë të fokusuar kryesisht në muzikë por kanë interesime edhe për sektorë tjerë.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- ? të kërkohet mënyra për të përfshirë gjuhën rome në planprogramet mësimore në disa shkolla të komunës për nxënësit romë edhe të tjerëve që shprehin dëshirë. Këtu përfshihet edhe përkrahja (financimi) për shkollimin e kuadrit që jep gjuhën rome dhe për blerjen ose botimin e librave të mësimin të gjuhës dhe kulturës rome
- ? të organizohet mësim shtesë për nxënësit e këtyre komuniteteve
- ? të mbahet mësimi intensiv për nxënësit që nuk janë të përfshirë në procesin arsimor
- ? të ndahen kuota të caktuara nëpër shkollat e mesme profesionale të Rahovecit në mënyrë që të garantohet pranimi i nxënësve të komuniteteve në këto shkolla
- ? të punohet me mësuesit dhe nxënësit në mënyrë që ketë një trajtim të barabartë për nxënësit rom, egjiptian e ashkali nëpër shkolla
- ? të përfshihen të rinjtë në aktivitete kulturore e sportive
- ? të përkrahët realizimi i projekteve për organizimin dhe fuqizimin e rinisë rome, egjiptiane e ashkali, duke filluar nga organizatat rinore, klubet sportive, etj
- ? të ndahet ndonjë bursë për shkollimin e studentëve të komuniteteve rom, egjiptian e ashkali

2.4 Punësimi dhe zhvillimi ekonomik

Përshkrimi i gjendjes: Komunitetet rom, egjiptian e ashkali që jetojnë në komunën e Rahovecit përbëjnë një komunitet të vogël në kuadër të popullsisë së përgjithshme të komunës. Ata janë përafërsisht 750 banorë, në kuadër të popullsisë së përgjithshme të komunës prej 55. 053 banorë. Numri i atyre që punojnë nuk është shumë i madh, pasi që jo vetëm komunitetet, por i gjithë rajoni përballen me papunësi të madhe ku një pjesë e mirë e popullatës së komunës jeton në kushte të vështira dhe varfëri. Sipas të dhënave që "Syri i Vizionit" ka mbledhur nga gjendja në terren rezulton se në institucionet shtetërore punojnë një numër prej rreth 12 vetë. (Ne administratën komunale janë të punësuar dy, në arsim dhe shëndetësi nga pesë veta)

Pjesa tjetër kryesisht janë të papunë, mirëpo gjatë sezoneve (pranvere, verë dhe vjeshtë) ata arrijnë të sigurojnë punë sezonale kryesisht në vreshtari tek firma e verërave "Stone Castel" apo edhe tek ndonjë pronar privat që merret me kultivimin e kulturave të ndryshme bujqësore. Pasi pjesa më e madhe e këtij komunitetit nuk kanë tokë punuese ku do të mund të krijonin të ardhura për familjet e tyre. Shumë familje megjithatë jetojnë në varfëri dhe kushte minimale ekzistenciale, pa shumë perspektivë. Shkaqet pse ndodh një gjendje e tillë janë të shumta, ato vijnë nga e kaluara dhe një pozicion në të cilin këto komunitete nuk kanë qenë të organizuara mirë dhe nuk kanë ditur t'i paraqesin kërkesat e veta. Shkak është edhe vetëdija e ultë, mungesa e organizimit më të fortë, dhe pozicionit më inferior në raport me komunitetet tjera. Po ashtu bazuar në gjendjen faktike shihet se për shumë vende pune mungon kuadri përkatës, por edhe kur ka kuadër të kualifikuar nuk kanë shumë punë. Në mesin e këtyre komuniteteve nuk ka ndërmarrës iniciativash në sektorin privat, të cilat mund të krijonin mundësi për punësim dhe vetmbajtje. Kjo vjen edhe nga shkakun se një pjesë e kësaj popullatë nuk ka prona, nuk ka punë (rrogë) dhe për pasojë edhe nuk ka shumë qasje në banka dhe mundësi të marrjes së kredive për fillim biznesi. Në të kaluarën një pjesë e mirë e këtyre komuniteteve kanë punuar dhe janë vetë-mbajtur me profesione që kanë qenë zanate të trashëguara në këto komunitete. Ata janë angazhuar duke punuar si kovaçë, karrocierë, shitës të hekurishteve, mbajtës dhe shitës të kuajve, etj., profesione që tashmë kanë humbur rëndësinë dhe nuk ofrojnë shumë mundësi.

2.5 Shëndetësia dhe çështjet sociale

Iniciativat ekzistuese: Një numër fillestar i pjesëtarëve të këtyre komuniteteve tashmë është punësuar në institucionet e ndryshme shtetërore komunale dhe rajonale. Janë 12 të punësuar në komunë (administratë, arsim e shëndetësi). Kjo paraqet një bazë të mirë për fillim dhe ka thyer tabunë e dikurshme lidhur me punësimin e këtyre komuniteteve, që në një të kaluar të afërt kishte rrallë ndonjë të punësuar në sektorin shtetëror. Mirëpo nuk ka pasur ndonjë mbështetje nga donatorët e ndryshëm për të ofruar makineri apo pajisje për familjet e komunitetit rom, egjiptian dhe ashkali siç ka ndodhur në disa komuna tjera të Kosovës. Shumë prej këtyre familjeve janë marrë me punë zeytarie, por në pamundësi të sigurimit të pajisjeve për punë, ata nuk kanë mundur t'i kthehen zanatit të tyre të mëparshëm gjë që do t'u mundësonte atyre të ardhura për familjen e tyre.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- ? *institucionet me financim nga buxheti i Kosovës në radhët e tyre të punësojnë pjesëtarë të këtyre komuniteteve*
- ? *posaçërisht duhet punësuar pjesëtarët e këtyre komuniteteve në projektet që kanë të bëjnë me këto komunitete*
- ? *të përkrahen projektet për ferma, mini biznese të cilat do mbaheshin nga pjesëtarët e këtyre komuniteteve*
- ? *të përkrahet zhvillimi i bujqësisë në zonat e fshatrave në të cilat këto komunitete kanë prona*

Përshkrimi i gjendjes: Pjesëtarët e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali kanë shërbime të përbashkëta shëndetësore me komunitetet tjera në lokalitetet e tyre. Kryesisht në secilin nga këto lokalitete ka ambulanca në të cilat kryhen shërbimet elementare shëndetësore për të gjithë qytetarët e Kosovës.

Se cila është gjendja e vërtetë e komuniteteve në këtë aspekt nuk ka ndonjë hulumtim të saktë por megjithatë ajo që bie në sy është se pjesëtarët e këtyre komuniteteve kanë probleme shëndetësore, një pjesë e tyre vdesin shumë të rinj, kanë vdekshmëri të foshnjave dhe fëmijëve dhe mjaft probleme shëndetësore.

Në lokalitetet ku jetojnë komunitetet rom, egjiptian e ashkali, shtëpitë janë nën nivelin e përgjithshëm të jetesës. Shumë nga ata jetojnë në shtëpi që s'plotësojnë asnjë kusht banimi, furnizimin me ujë të shëndetshëm për disa nuk është i mirë, një pjesë e madhe nuk kanë mundësi të kenë banjo të kompletuara e as kanalizime sidomos në fshatra, pasi në qytet kanë të zgjidhur problemin e kanalizimit. Pasi një pjesë e madhe jeton në varfëri të plotë, ata nuk kanë ushqimin adekuat, shumë herë ushqehen edhe me gjëra të gjetura apo të falura që mund të jenë të dëmshme. Të gjitha këto ndikojnë në shëndetin e njeriut dhe në krijimin e sëmundjeve. Një pjesë e fëmijëve lindin jashtë spitaleve, ndërsa foshnjat dhe fëmijët nuk vaksinohen. Kontrollat mjekësore nuk janë të rregullta edhe si pasojë e mungesës së edukatës së duhur shëndetësore të prindërve dhe të gjithë komunitetit.

Sa i përket shërbimeve sociale duhet pasur parasysh se shoqëria kosovare nuk ofron shumë në politikat sociale. Numri i vogël i atyre që përfitojnë këtë ndihmë vjen për shkakun se kriteret për të përfituar janë shumë të vështira dhe të paktë janë ata që mund t'i plotësojnë. Në muajin nëntor 2011 Qendra për punë sociale ka evidentuar 30 familje me mbi 100 anëtarë nga komuniteti rom, egjiptian dhe ashkali që gëzojnë asistencën sociale.

Një nga dukuritë më shqetësuese të shoqërisë sot është ai i lypësve të vegjël nga radhët e këtyre komuniteteve. Fëmijë kryesisht të moshave deri në 10 vjeç bredhin rrugëve duke kërkuar lëmshë. Dukuria si e tillë është shqetësuese për faktin se këta fëmijë kalojnë një pjesë të tillë të fëmijërisë duke u shfrytëzuar nga të rriturit, që në të shumtën e rasteve janë prindërit e tyre, detyrohen të lënë shkollat, bredhin rrugëve të pa veshur, pa përkujdesjen e duhur shëndetësore duke kërkuar lëmshë nëpër rrugë dhe lokale. Për

më shumë, një pjesë e prindërve i shfrytëzojnë këta fëmijë që menjëherë pas lindjes duke i marrë ata në rrugë ku ata kërkojnë lëmshë, ose duke i mbajtur të shtrirë për orë të tëra foshnjat në trotualet e rrugës në kushte jonjerëzore për të pritur lëmshën nga kalimtarët. Institucionet qeveritare dhe lokale, bashkë me qendrën për punë sociale dhe policinë duhet të ndërtojë dhe zbatojnë politikat për ndërprerjen e një dukurie të tillë të shfrytëzimit të fëmijëve në një mënyrë kaq çnjerëzore për fëmijët, një pjesë të cilëve që në moshën foshnjore përballet me këtë fat të hidhur njerëzor.

Iniciativat ekzistuese:

Komuna bashkë me donatorë dhe komunitetet gjatë këtyre 10 vjetëve të kaluara ka realizuar dhjetëra projekte infrastrukture për përmirësimin e kushteve të jetës përfshirë rrugët, ujësjellës, kanalizime etj. Në të gjitha lokalitetet ku jetojnë komunitetet, që ka ndikuar në kualitetin e jetës në lokalitetet e banuara më komunitetet rom, egjiptian e ashkali.

Përmirësimi i kushteve të infrastrukturës sidomos në lagjen "Rahovec i Epërm" ku jetojnë pjesa më e madhe e komitetit rom, egjiptian dhe ashkali në komunën e Rahovecit ka shtuar nivelin e pastërtisë në lagje dhe ka krijuar kushte më të mira për jetë.

Ambulancat komunale ofrojnë shërbimet e veta për banorët e këtij komuniteti pa dallime në secilin lokalitet ku ata jetojnë.

Policia bashkë edhe me organizatat ndërkombëtare zhvillojnë tërë kohën aksione të largimit nga rruga të fëmijëve që kërkojnë lëmshë, e po ashtu punohet me prindërit për të parandaluar shfrytëzimin e fëmijëve të vegjël për të kërkuar lëmshë.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- ? të bëhet një hulumtim i plotë për gjendjen shëndetësore në këto komunitete
- ? të shtohen vizitat mjekësore në lokalitetet ku jetojnë komunitetet
- ? të përcillet gjendja e vaksinimit dhe të bëhet vaksinimi i fëmijëve të pa vaksinuar
- ? të shpërndahen folas mjete preventive, ilaçe kundër sëmundjeve ngjitëse, materiale propaganduese për vetëdijësimin për rëndësinë e higjienës
- ? të përkrahen projektet e OJQ-ve dhe komuniteteve që kanë të bëjnë me shëndetin
- ? të ndërtohen dhe zbatohen politika për ndalimin e vazhdimin të shfrytëzimit të fëmijëve për të kërkuar lëmshë dhe të ndërmerren masa për prindërit që e bëjnë këtë

2.6 Anti diskriminimi, siguria, të drejtat e minoriteteve dhe përfaqësimi

Përshkrimi i gjendjes: Në muajin qershor të këtij viti (2011) është bërë regjistrimi popullsisë, ekonomive familjare dhe banesave në Kosovë nga Enti Statistikor i Kosovë dhe sipas të dhënave të këtij enti komuna e Rahovecit ka 55 053 banorë. Sipas të dhënave që ka Komuna e Rahovecit nga 55 053 banorë sa ka kjo komunë 700 banorë janë nga komunitetet rom, egjiptian dhe ashkali, por shifrat megjithatë ndryshojnë për shkak se kjo popullatë është në lëvizje dhe ndërron vendbanimet, prandaj nuk ka një numër të saktë të këtyre komuniteteve. Ata jetojnë në varfëri, me shumë pak të ardhura me pak mundësi punësimi dhe ndërmarrësie private, kryesisht të papërfshirë në jetën shoqërore. Për kohë të gjatë janë përballur me opinion negativ të shoqërisë për shkak të mënyrës së jetës, varfërisë dhe statusit shoqëror dhe paragjykimet që kanë ardhur nga mungesa e arsimit, formimit kulturor, jetës nomade dhe kushteve në të cilat kanë jetuar këto komunitete. Me atë pozitë që kanë pasur, dikur ka qenë e pa mendueshme përfshirja e tyre në administratë dhe vende tjera pune. Por sot pothuajse në të gjitha institucionet ka të punësuar nga këto komunitete. Me gjithë këtë ndryshim në të mirë të këtyre komuniteteve, ata megjithatë kanë kërkesa për më shumë punësim.

Pozita e tyre e pabarabartë posaçërisht ndjehet në raport me komunitetet tjera pakicë. Këtu bëhet fjalë për dallim të madh që ka ekzistuar gjithmonë në të kaluarën në punësim në krahasim me komunitetin serb, që edhe pse ka përgjysmë më pak pjesëtarë, përfiton më shumë. Dallimi me komunitete tjera pakicë është edhe në procesin e kthimit dhe ndërtimit e shtëpive. Dymbëdhjetë vjet pas përfundimit të luftës në Kosovë, nuk ka pasur kthim të organizuar për komunitetin rom, egjiptian dhe ashkali edhe pse ka pasur të zhvendosur nga ky komunitet në vende të ndryshme jashtë Kosovës po ashtu edhe brenda vendit. Përgjatë këtyre viteve këtyre komuniteteve u janë ndërtuar vetëm 5 shtëpi.

Diskriminimi nganjëherë ndjehet edhe gjatë ofrimit të shërbimeve publike shtetërore nga të punësuarit në këto institucione ose në jetën e përditshme. Ndodh që mjekët nuk e trajtojnë njëjtë pacientin që vjen nga komunitetet, shumë herë për shkak të papastërtisë që mund të ketë, ose për shkak të varfërisë ose edhe

për shkak se ai nuk i jep para. Ose ka raste psh. kur mësuesit kanë ndarë nxënësit romë në banka të veçanta ose kur prindërit nuk kanë dashur që fëmija i tyre të rrijë në bankë më fëmijët e romë apo egjiptianë.

Sa i përket përfaqësimit politik komuniteteve rom, egjiptian e ashkali, ata përfaqësohen nga dy subjektet e veta politike që kryesisht tubojnë pjesëtarët e këtyre komuniteteve: Iniciativa e re demokratike e Kosovës (IRDK) që programin e saj e ka angazhimin për gjendjen e komunitetit egjiptian në Kosovë dhe Partia Rome e Bashkuar e Kosovë (PRBK) parti e subjektit politik rom. Për shkak të shpërndarjes së votave nuk kanë asnjë këshilltar në Kuvendin Komunal të Rahovecit, por ata përfaqësohen vetëm në komitetin për komunitete ku ky komunitet ka edhe tre anëtarë nga këto komunitete.

Iniciativat ekzistuese:

Komuna e Rahovecit ka punësuar një numër pjesëtarësh të këtyre komuniteteve në tre sektorët e vet buxhetorë: në administratë, arsim e shëndetësi punojnë 12 pjesëtarë të këtij komuniteti.

Edhe në arsimin e lartë të Kosovës janë hapur mundësi për regjistrimin e studentëve nga këto komunitete. Përpos garës njëjtë sikur të gjithë studentët tjerë, Universiteti i Prishtinës ndan kuota të caktuara për pjesëtarët e këtyre komuniteteve në secilin nga fakultetet e tij, për të garantuar shkollimin e lartë. Së paku tre studentë nga ky komunitet momentalisht ndjekin studimet në Prishtinë dhe Pejë.

Përfaqësimi i pakicave në parlamentin e Kosovës është i paraparë me Kushtetutën e Kosovës. Sipas kushtetutës për komunitetin egjiptian është i ndarë së paku një vend në Parlamentin e Kosovës në të cilin 100 vende deputeti fitohen me vota kurse 20 tjera janë të parapara për pakicat.

Në Kuvendin Komunal të Rahovecit ka një komitet për të trajtuar problemet e pakicave: Komitetin për komunitete në të cilin pakicat kanë shumicën e anëtarëve. Ndërsa në kuadër të qeverisë komunale ka dy zyra që merren me komunitetin: Zyra e komuniteteve dhe Zyra për kthim.

Kuvendi komunal deri në vitin 2009 ka ndarë buxheti të veçantë vjetor për komunitetet pakicë, mirëpo tani buxheti komunal menaxhohet nga kryetari i Komunës dhe nuk ka buxhet të veçantë për Zyrën për komunitete.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- ? në raste të punësimit në baza nacionale të shikohet dhe të kihet për bazë një farë përqindje, në mënyrë që të mos ndodh që një pakicë të favorizohet dhe tjera të lihet pas dore
- ? institucionet arsimore të punojnë me kuadrin në mënyrë që të evitojnë rastet e dallimeve mes nxënësve në klasa
- ? të vazhdohet me ndarjen e vendeve për përfaqësimin e komuniteteve pakicë në organet komunale dhe qendrore sipas parimit të "diskriminimit pozitiv"

2.7 Kultura, mediat dhe informimi

Përshkrimi i gjendjes: Komunitetet rome, ashkali dhe egjiptiane kanë identitetet e veta kombëtare. Derisa komuniteti rom ka një identitet më të veçantë dhe të theksuar, komuniteti egjiptian shumëçka e ka përbashkët me komunitetin shumicë shqiptar. Komuniteti egjiptian ka gjuhë të veten amtare gjuhën shqipe, veshjet e njëjta kombëtare dhe flamurin. Komuniteti rom ka gjuhën e vet, veshjet e veta kombëtare dhe flamurin kombëtar rom.

Gjuha rome sipas të dhënave nga studimet dhe historia ka disa shekuj që është përdorur në Kosovë. Ajo është pjesë e kësaj gjuhe që flet ky komunitet në vende tjera të botës. Por në komunën e Rahovecit, numri më i madh i pjesëtarëve të këtij komuniteti, posaçërisht moshat e reja nuk e njohin fare, ose e njohim shumë pak këtë gjuhë. Në këtë mënyrë ajo pak nga pak po rrezikon të zhduket mes pjesëtarëve të këtij komuniteti, pasi që ajo njihet vetëm nga njerëz të moshës më të vjetër. Për të mbrojtur këtë pjesë të trashëguar të identitetit rom, mësimi i gjuhës rome është një nga interesimet e këtij komuniteti. Kjo do realizohej duke futur në program arsimor në shkollat e rajonit një ose dy orë në javë mësimin e gjuhës rome. Mësimi si fillim do organizohej për të gjithë nxënësit e një shkolle së bashku pa dallim klase, ndërsa do mbulohej me një mësues, që sipas një orari gjatë javës do udhëtonte nga një shkollë në tjetrën.

Në rast se nuk arrihet kjo, atëherë do duhej një kurs jashtë shkollor në të cilin do mësohej gjuha rome me të njëjtin angazhim sikurse u parashtrua më sipër.

Komunitetet rom, egjiptian e ashkali poashtu kanë trashëgiminë e vet kulturore, folklorin e njohur rom dhe egjiptian. Ne të kaluarën ka pasur shembuj të mirë të përfaqësimit të artistëve dhe kësaj kulture por në kohën e sotme nuk ka asnjë përpjekje më të vogël për ruajtjen dhe zhvillimin e mëtejme të kësaj trashëgimie kulturore. Momentalisht nuk ka asnjë institucion, organizatë a shoqatë që do merrej me kulturën e komuniteteve dhe derisa komunitetet tjera gjithnjë marrin fonde, ndihma dhe subvencione për zhvillimin dhe ruajtjen e identitetit të vet kombëtar, këto komunitete nuk kanë përfituar asnjëherë në këtë aspekt as nga fonde qeveritare e as të donatorëve. Në të vërtetë deri më tani as vet komunitetet nuk kanë qenë në gjendje të parashtrorë dhe argumentojnë një kërkesë të tillë. Prandaj krijimi i një lloj organi (SHKA apo qendër të kulturës rome, egjiptiane e ashkali) do të mund të luante rolin e një koordinatori të jetës kulturore. Ky organ mund të motivonte të rinjtë që të mësojnë dhe të mbajnë më tej

këtë trashëgimi në të cilën përfshihen këngët, vallet dhe veshjet tradicionale të këtyre komuniteteve.

Sa i përket aspektit të informimit komunitetet rom, egjiptian e ashkali informohen nga mediat që ofrojnë lajme në gjuhën shqipe dhe në gjuhët e minoriteteve tjera. Nga aspekti gjuhësor kjo nuk paraqet problem për ta, pasi këto komunitete e përdorin edhe vet si gjuhë të parë gjuhën shqipe, por problemi është se në këto medime ka fare pak emisione dhe lajme për gjendjen e këtyre komuniteteve. Momentalisht komunitetet rom, egjiptian e ashkali nuk ka asnjë medium të vetin në rajonin e Rahovecit. Televizioni publik i Kosovës RTK ka një emision informativ argëtues një herë në javë.

Një gazetë lokale që fillimisht mund të botohej një herë apo dy herë në muaj mund të mbulonte poashtu nevojën për informim. Një gazetë e tillë mund të fillonte me një numër të vogël faqesh, nga të cilat 60-80 përqind do ishin në gjuhën shqipe, gjuhë të cilën e përdor komuniteti. Por në këto faqe do shkruhej për problemet dhe tematikat e jetës së këtyre komuniteteve. Pjesa tjetër, për afërsisht një e katërta e faqeve do të përmbledhte këtë përmbajtje në gjuhën rome duke ndikuar edhe më tej në përhapjen e kësaj gjuhe.

Veç informimit, mediumi për komunitetin rom do ndikonte edhe shtimin lidhjes dhe komunikimin brenda anëtarëve të bashkësisë.

Iniciativat ekzistuese:

Ne televizionin publik të Kosovës RTK ka një emision javor në gjuhën rome që shërben sadopak në afirmimin e gjuhës dhe kulturës rome. Programi në gjuhën rome po ashtu jep edhe informata për jetën e komunitetit dhe zhvillimet që ndodhin në këtë komunitet, ngjarjet me rëndësi dhe zhvillimet duke krijuar një hapësirë lidhje mes romëve në Kosovë.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- ? të përkrahet krijimi i një SHKA-je (ose ndonjë organi tjetër kulturor) që do merrej me ruajtjen e trashëgimisë folklorike të komuniteteve rom, ashkali e egjiptase
- ? ta ndahet buxhet për ruajtjen e trashëgimisë së këtyre komuniteteve ashtu siç jepen fonde komunale dhe qendrore për trashëgiminë kulturore të komuniteteve tjera
- ? të përfshihet gjuha rome në shkolla
- ? të ndihmohet hapja e një gazete në gjuhën rome

2.8 Të drejtat e femrave

Përshkrimi i gjendjes: Sa i përket pozitës së femrës në komunitetet rom, egjiptian e ashkali nuk ka ndonjë hulumtim të veçantë që e tregon këtë, por ka vend për të dyshuar se pozita e saj është mjaft e vështirë në familje dhe shoqëri. Duke qenë edhe femër edhe pjesëtare e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali ajo në një mënyrë përballet me diskriminim të dyfishtë.

Familjet e këtyre komuniteteve zakonisht janë familje patriarkale që funksionojnë në mënyrë të tillë që nuk i japin shumë hapësirë gruas, që duke qenë edhe e pashkollë edhe e varfër dhe pa ndonjë mbështetje ekonomike, nuk ka mundësi të luftojë për më shumë të drejta për vendimmarrje në familje.

Posaçërisht gjendja është e vështirë për vajzat e këtij komuniteteve, një pjesë e mirë e të cilave ndalohen që në moshë shumë të re nga shkolla. Këto vajza që në moshë shumë të vogël detyrohen që të punojnë dhe të mbajnë familjen. Posaçërisht problematike është martesë e këtyre femrave që në moshë shumë të re. Ato si të mitura shumë herë martohen pa lejen dhe miratimin e tyre, shpesh edhe duke i shitur për para. Poashtu pas këtyre martesave në moshë të re fillojnë shumë herët lindjen e fëmijëve dhe bëhen nëna në moshë tepër të re. Kjo pastaj pasohet me shumë lindje gjatë jetës që vijnë nga mungesa e edukatës shëndetësore, planifikimit familjar, etj. dhe që e bëjnë të vështirë jetën e këtyre grave të reja.

Iniciativat ekzistuese:

Në kuadër të komunitet nuk pasur ndonjë organizatë, mirëpo ka pasur disa organizata joqeveritare që kanë punuar më këto komunitete në fuqizimin e femrës dhe të rinjve. Organizatat që më parë kanë zhvilluar aktivitete të ndryshme me këto komunitete kanë qenë organizata lokale nga Rahoveci, "Iniciativa 6" nga Prizreni dhe "Promokom-i" nga Gjakova. Këto organizata kanë mbajtur trajnime në fushën e shëndetësisë, edukimit, aktivitete kulturore dhe edukative me të rinj dhe kurse të ndryshme për ferma, si kurse për rrobaqepës, frizerë, etj.

- ? të krijohet sa më shumë hapësirë për shkollimin e femrës në komunitetet rom, egjiptian e ashkali
- ? ta organizohen kurse për femrat, kurse kundër analfabetizmit, kurse ose aftësimi të këtyre femrave rrobaqepësi, etj.
- ? të mbahen vizita të vazhdueshme mjekësore në të cilat do flitej për planifikimin familjar,
- ? femrave, posaçërisht vajzave të komuniteteve rom, egjiptian e ashkali t' u tregohen të drejtat e tyre në mënyrë që ato të jenë në gjendje të kundërshtojnë prindërit e tyre lidhur me vendimet që ata marrin sidomos për martesë në moshë të re
- ? të krijohen mundësi punësimi

III. Ndërhyrja në komunitet

3.1 Hyrje

Kjo pjesë e kësaj strategjie ka të bëjë me qasjen nëpër lokalitete të ndryshme, me projekte të veçanta nëpër lagje dhe fshatra të komunës së Rahovecit. Kryesisht më të shpeshta në këtë pjesë janë projektet për infrastrukturën, projektet e infrastrukturës rrugore, ujësjellësit, kanalizimet, bujqësinë, rrinë, etj.

Në këtë pjesë gjatë hartimit të strategjisë bashkë me komunitetin SiV ka tentuar të bëjë edhe përlllogaritjen e përafërt të kostos së implikimit buxhetor për projektet e veçanta. Në këtë mënyrë këto kërkesa të komunitetit kanë marrë formën e mini projekteve, në të cilat sipas një modeli të përbashkët janë përcaktuar disa kërkesa si kostoja e përafërt e llogaritur e çmimit, objektivat dhe qëllimet, përfituesit, etj. Këto të dhëna janë konsideruar si pasqyrë e parë për t'u paraqitur para komunës dhe donatorëve për të matur mundësinë e angazhimit financiar.

Zbatimi i këtyre projekteve zbut problemet më të dukshme të komunitetit që bien në sy në shikim të parë në vendet ku jeton, por nuk i zgjedh në përgjithësi problematikat lidhur me komunitetin, prandaj kjo pjesë e tretë e kësaj strategjie duhet parë si shtojcë e pjesës së dytë në të cilin jepen rekomandimet.

Në këtë listë projektësh janë përfshirë shtatë lokalitetet kryesore, ato fshatra ku kërkesat e komunitetit mund të artikulojnë dhe të shprehen para donatorëve.

Fshati Xërxë

Fshati Xërxë ndodhet 10 kilometra larg qytezës së Rahovecit dhe shtrihet në hyrje të rrugës për në Rahovec, përbuzë rrugës magjistrale Gjakovë - Prizren. Fshati ka 200 shtëpi, prej tyre 40 familje janë të komunitetit egjiptian dhe ashkali. Banorët e këtij fshati kryesisht jetojnë nga të ardhurat e bujqësisë, disa duke punuar punë krahu, ndërsa shumë pak familje nga ky komunitet e gëzojnë asistencën sociale, pasi kriteret e për aplikim ua pamundësojnë këtë të drejtë.

Shkollimi i të rinjve është jo i kënaqshëm pasi që në fshat ekziston vetëm shkolla fillore, ndërsa për të vazhduar shkollimin e mesëm duhet të udhëtojnë në Rahovec, dhe për arsye të kushteve të dobëta ekonomike shumë të rinj detyrohen që të braktisin shkollimin e mesëm.

Fshati ballafaqohet me problematika të ndryshme, si në infrastrukturë, shëndetësi, arsim dhe punësim. Problemet më të theksuara janë rruga e fshatit shumë e dëmtuar, rrjeti i dobët i energjisë elektrike, po ashtu problematikë tjetër është mungesa e sistemit të kanalit për ujitje të tokave, që do të ndihmonte zhvillimin e kulturave të ndryshme bujqësore më të cilat merren banorët e këtij fshati. Gjithashtu në këtë fshat mungojnë aktivitetet për të rinj që janë të domosdoshme pasi pas përfundimit të shkollës se mesme ata nuk kanë mundësi të merren me ndonjë aktivitet përveç punëve të bujqësisë me çka ndihmojnë familjet e tyre për të krijuar të ardhura nga bujqësi. Po ashtu në këtë fshat ka një numër të madh të femrave që nuk kanë përfunduar as shkollën fillore dhe ato kanë nevojë t'u ofrohen kurse profesionale për femra (rrobaqepësi, frizer, etj.), që do t'u krijonte mundësi për punësim më të lehtë për femrat e këtij komuniteti dhe integrimin tyre në shoqëri.

Titulli i Projektit: Rregullimi i kanalit për ujitjen e tokave bujqësore

Sektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 2 vite (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Xërxë, Rahovec

Buxheti: 30. 000 Ä

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për synim t'u ofrojë banorëve të fshatit Xërxë kushte për ujitje të tokave bujqësore, pasi që shumica e këtyre banorëve jetojnë dhe krijojnë të ardhura familjare nga bujqësia.

Objektivat:

- Rregullimi i kanalit të ujërave për ujitjen e tokave bujqësore për banorët e fshatit Xërxë
- Krijimi i kushteve më të mira për bujqit të cilët merren me punën bujqësore
- Mundësi më e mirë për banorët që të krijojnë të ardhura familjare më të kënaqshme edhe nga bujqësia

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të gjithë banorët e fshatit Xërxë e në veçanti banorët të cilët merren me punimin e tokave bujqësore në këtë fshat.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të rregullohet një kanal i ujitjes për tokat bujqësore, i cili do të ketë shtrirje përgjatë gjithë fshatit, dhe do të ketë gjatësi prej 2 km. Rregullimi i këtij kanali do të reduktojë një problem shumë të madh me të cilin ballafaqohen këta banorë, të cilët nuk kanë mundësi të ujitjes së tokave në formën e duhur, si shkak i mungesës së kanalit dhe ujit për ujitjen e tokave bujqësore.

Titulli i Projektit: Emancipimi i femrës përmes kurseve profesionale

Sektori: Të drejtat e femrave

Kohëzgjatja: 12 muaj (duke filluar nga viti 2011)

Vendi: Xërxë, Rahovec

Buxheti: 12.000 Ä

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për qëllim të ndihmojë pavarësinë e gruas dhe punësimin e saj përmes kurseve profesionale në rrobaqepësi dhe floktari.

Objektivat:

- Ngritja e pozitës së femrës amvise në shoqëri
- Krijimi i kushteve më të mira për femrat e fshatit Xërxë
- Mundësia e punësimit të femrave të komunitetit egjiptian
- Krijimi i përvojave më të mira për femrat e fshatit Xërxë

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë femrat e moshës 18-45 vjeçe të komunitetit egjiptian por edhe të komunitetit shqiptar. Shumica e femrave të fshatit Xërxë janë amvisa dhe me ofrimin e këtyre kurseve ato do të mund të krijojnë të ardhura për familjet e tyre duke punuar në të ardhmen si rrobaqepëse apo punë të tjera.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të merret me qira një objekt që do të shërbejë si vend për mbajtjen e këtyre kurseve. Kurset do të mbahet në dy faza me nga tre muaj për secilin kurs. Në to do të përfshihen një numër i madh i femrave të këtij fshati me disa ndërrime. Po ashtu duhet të blihen edhe 10 makina për qepje për fillimin e kursit të rrobaqepësisë dhe pajisjet tjera për floktari.

Titulli i Projektit: Hapja e qendrës së komuniteteve

Sektori: Edukim dhe Rini

Kohëzgjatja: 2 vit (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Xërxë, Rahovec

Buxheti: 30. 000 Ä

Qëllimi i projektit:

Qëllimi i projektit është të ofrojë kushte më të mira për të rinjtë e komunitetit rom, egjiptian dhe ashkali, si dhe të avancojë të rinjtë e këtij komuniteti përmes kurseve të ndryshme.

Objektivat:

- Ndërtimi i Qëndresë rinore për të rinjtë dhe fuqizimi i të rinjve të komuniteteve
- Ngritja e njohurive të të rinjve përmes kurseve të ndryshme
- Ofrimi i hapësirës që këta të rinj të merren me aktivitete të ndryshme si kulturore dhe sociale

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të gjithë të rinjtë e komunitetit egjiptian në veçanti, duke mos i anashkaluar edhe komunitetet tjera të cilat jetojnë në këtë fshat. Përfitues do të jenë të gjithë banorët të cilët jetojnë në këtë zonë, pasi kjo qendër do të ju shërbejë edhe për qëllime tjera si takime të ndryshme të fshatit, apo edhe aktivitete tjera të rëndësishme për banorët.

Qasja:

Në bazë të këtij projekti do të ndërtohet një qendër rinore, e cila do të pajiset me kompjuterë, tavolina dhe karrige, që do të mundësojë edhe mbajtjen e kurseve të ndryshme duke përfshirë dhe kurse për kompjuterë. Gjithashtu kjo qendër do të shfrytëzohet edhe për aktivitete tjera kulturore dhe në interes të banorëve të fshatit.

Titulli i Projektit: Ndërtimi i mini fermës dhe fuqizimi i saj

Kohëzgjatja: 3 Vite (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Xërxë, Rahovec

Buxheti: 100.000 Ä

Qëllimi i projektit:

Projekt ka për synim të ndikojë në zhvillimin e blegtorisë si dhe përmirësimin e gjendjes ekonomike përmes investimeve në blegtori

Objektivat:

- Zhvillim ekonomik përmes blegtorisë
- Hapja e vendeve të reja të punës
- Mbështetje blegtorëve të fshatit dhe fuqizimi i tyre

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë banorët e fshatit Xërxë duke përfshi të gjitha komunitetet. Përfitues direkt do të jenë edhe familjet e të punësuarve të cilët do të kenë mundësi që të krijojnë të ardhura familjare nga punësimi në miniferme

Qasja:

Sipas këtij projekti do të ndërtohej një objekt 450 metra katrore, me një depo prej 40 metra katrore ku do të vendoset makineria e punës. Do ketë poashtu edhe një zyre për koordinatorin e kooperativës dhe një banjë, që t'u ofrojë kushte për punë brenda mini fermës. Njëkohësisht nevojitet që për të startuar kjo ferme duhet të blihen edhe 20 krerë lopë me 10 krerë viça dhe një traktor me të gjitha pajisjet për lehtësimin e punës në mini fermë. Njëkohësisht qumështi do të bartet tek pikat grumbulluese, ku do të shitet në mënyrë që të krijohen të ardhura për banorët dhe mirëmbajtjen e mini fermës.

Titulli i Projektit: Rregullimi i rrugës me kupëza në fshatin Xërxë

Spektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 12 muaj (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Xërxë, Rahovec

Buxheti: 20.000 Ä

Qëllimi i projektit:

Ky projekt ka për qëllim përmirësim e kushteve në infrastrukturë për banorët e fshatit Xërxë.

Objektivat:

- Përmirësimi i kushteve për jetë të banorëve të cilët jetojnë në këtë fshat.
- Krijimi i kushteve më të mira për nxënësit të cilët vijojnë mësimin brenda dhe jashtë fshatit
- Krijimi i kushteve më të mira për kryerjen e punëve bujqësore për banorët.

Përfituesit:

Të gjithë banorët duke përfshirë të gjitha komunitetet të cilët jetojnë në këtë fshat. Përfitues do të jenë edhe nxënësit e këtij fshati, të cilët udhëtojnë për të ndjekur mësimet edhe jashtë fshatit.

Qasja:

Në kuadër të këtij projekti do të jetë e mundur shtrimi i rrugës me kubëza në brendësi të fshatit, ku rruga është shumë e dëmtuar. Sidomos gjatë stinëve të vjeshtës dhe dimrit nuk ka kushte të mira për lëvizje në këtë rrugë, pasi që krijohen shumë përroska me baltë dhe ujëra të mëdha duke pamundësuar edhe kryerjen e punëve bujqësore dhe duke vështirësuar edhe vijimin e mësimin të nxënësve. Rruga që do të planifikohet të shtrohet në kubëza është në gjatësinë prej 2 km dhe gjerësinë prej 6 metra.

Titulli i Projektit: Sigurimi i transportit për nxënësit e fshatit Xërxë

Sektori: Edukim, Siguri

Kohëzgjatja: 2 vite (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Xërxë, Rahovec

Buxheti: 18. 000Ä

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për synim t'iu ofrojë kushte më të mira për shkollim nxënësve të fshatit Xërxë, të cilët për të vijuar mësimin në shkollat e mesme duhet çdo ditë të udhëtojnë mbi 15 km nga fshati për në qytet të Rahovecit.

Objektivat:

- Sigurimi i një mini busi për bartjen e nxënësve në shkollë dhe shtëpi
- Rritja e numrit të nxënësve për shkollim nga ky fshat
- Vijimi i mësimin me rregull i nxënësve të këtij fshati si dhe të komunitetit egjiptian.

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë banorët e fshatit Xërxë, gjegjësisht nxënësit e komunitetit egjiptian dhe ai rom, të cilët nuk kanë mundësi të pagesës së transportit për të vijuar mësimin e mesëm në qytetin e Rahovecit. Më sigurimin e transportit të këtyre fëmijëve do të rritet edhe siguria e nxënësve për të shkuar në shkollë si dhe do të rritet edhe numri i fëmijëve të komuniteteve rom dhe egjiptian për të vijuar mësimin e mëtutjeshëm.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të sigurohet një autobus ose kombi-bus, i cili do t'i bartë nxënësit e këtij fshati në qytetin e Rahovecit për të vijuar shkollimin e mesëm. Ky autobus do të mund të organizohet në katër linja në ditë, në ndërrimin e paradites dhe pas ditës.

Titulli i Projektit: Riparimi i rrjetit elektrik

Sektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 10 (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Xërxë, Rahovec

Buxheti: 50. 000 Ä

Qëllimi i projektit:

Ky projekt ka për synim furnizimin sa më të mirë të banorëve me rrymë elektrike, duke u ofruar një jetë normale.

Objektivat:

- Furnizim me rrymë më kualitative për banorët e fshatit
- Riparimi i rrjetit elektrik dhe përmirësimi i furnizimit me rrymë
- Evitimi i rreziqeve dhe dëmeve të shkaktuara nga rrjeti ekzistues

Përfituesit:

Të gjithë banorët e lagjes të cilët do të furnizohen me rrymë elektrike, pasi që për momentin furnizimi me rrymë elektrike është shumë i dobët.

Qasja:

Sipas idesë së këtij projekti do të riparohet rrjeti elektrik, gjegjësisht do të intervenohet në vendosjen e shtyllave të reja. Fshati Xërxë ballafaqohet vazhdimisht më problemin e rrymës elektrike, dhe banorët nuk kanë mundësinë e furnizimit të kënaqshëm me rrymë elektrike. Po ashtu krijon edhe rrezikshmëri për banorët e lagjes duke u bazuar që në këtë fshatë shtyllat janë shumë vite më herët të vendosura dhe ato tanimë më nuk janë të shfrytëzueshme.

Fshati Qifllak

Fshati Qifllak ndodhet 25 kilometra larg qytezës së Rahovecit, në këtë fshat jetojnë vetëm 4 familje të komunitetit egjiptian dhe ashkali, pjesa tjetër janë nga komuniteti shqiptar. Banorët e këtij fshati kryesisht jetojnë nga të ardhurat e bujqësisë, por ju mungojnë makineria për të punuar tokën dhe për të krijuar më shumë të ardhura nga kulturat bujqësore. Disa merren me punë krahu, ndërsa shumë pak familjet nga ky komunitet e gëzojnë asistencën sociale, pasi kriteret e për aplikim ua pamundësojnë këtë të drejtë.

Shkollimi i të rinjve është jo i kënaqshëm pasi që në fshat ekziston vetëm shkolla fillore, ndërsa për të vazhduar shkollimin e mesëm duhet të udhëtojnë në Rahovec, dhe për arsye të kushteve të dobëta ekonomike shumë të rinj detyrohen që të braktisin shkollimin e mesëm.

Fshati ballafaqohet me problematika të ndryshme, si në infrastrukturë, arsim dhe punësim. Problemet më të theksuara janë nga mungesa e kanalizimit të ujërave atmosferike prandaj gjatë sezoneve të reshjeve dhjetëra shtëpi përmythen duke rrezikuar jetën dhe pronat e banorëve të këtij fshati, që e vështirëson edhe më shumë jetën e banorëve të këtij fshati jo vetëm të komunitetit egjiptian por edhe të komunitetit shumicë shqiptarë.

Titulli i Projektit: Furnizimi i komunitetit me pajisje bujqësore

Sektori: Zhvillim ekonomik

Kohëzgjatja: 1 vit (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Qifllak, Rahovec

Buxheti: 60 000 Å

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për synim të ndikojë në zhvillimin e bujqësisë në zonat rurale si dhe do të ndikojë edhe në përmirësimin e gjendjes ekonomike për komunitetin rom dhe egjiptian të këtij vendi.

Objektivat:

- Krijimi i kushteve më të mira për komunitetin e fshatit Qifllak me
- Sigurimi i pajisjeve kolektive për zhvillimin e bujqësisë dhe organizimi i komunitetit për t'u marrë me bujqësi
- Përmirësimi i gjendjes ekonomike duke krijuar të ardhura nga kulturat bujqësore
- Lehtësim në përpunimin e fushës sa i përket makinerisë punuese

Përfituesit:

Përfitues direkt të këtij projekti janë banorët e komunitetit rom dhe egjiptian, pasi ata nuk kanë makineri për punimin e tokës, ndërsa me ofrimin e kësaj makinerie, ata do të mbjellin kultura të ndryshme bujqësore në tokat e tyre dhe mund t'i plasojnë në treg për të krijuar të ardhura për familjet e tyre.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të blihen pajisje të ndryshme bujqësore si traktorë dhe pajisje të tjera të nevojshme për kryerjen e shërbimeve bujqësore. Ideja e këtij projekti për pajisjen e banorëve me mjete bujqësore është që këto mjete të jenë kolektive dhe të shfrytëzohen nga të gjithë banorët në mënyrë të barabartë. Për të funksionuar në formën e duhur dhe të barabartë do të përzgjidhen personat të cilët do të jenë përgjegjës për mirëmbajtjen e makinerisë.

Titulli i Projektit: Rregullimi i kanalizimit të ujërave të zeza dhe atyre atmosferike

Sektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 1 Vit (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Qifllak, Rahovec

Buxheti: 70.000 Ä

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për qëllim krijimin e kushteve më të mira jetësore për banorët e fshatit Qifllak, e në veçanti të komuniteteve rom, egjiptian dhe ashkali.

Objektivat:

- Rregullimi i kanalit për ujërat e zeza dhe ato atmosferike për banorët e fshatit Qifllak
- Krijimi i kushteve më të mira për shëndetin e komunitetit edhe evitimi rreziqeve nga ujërat e zeza që derdhen në fshat
- Siguri më të madhe për banorët dhe pronën e tyre nga vërshimet e mundshme të cilat shkaktohen gjatë të reshurave atmosferike
- Krijimi i kushteve më të mira për banorët e fshatit Qifllak.

Përfituesit:

Në kuadër të projektit do të jenë përfitues familjet e komunitetit egjiptian të cilat janë të rrezikuara vazhdimisht edhe nga ujërat e zeza edhe nga vërshimet mundshme të cilat zakonisht ndodhin gjatë të reshurave, e sidomos në stinën e vjeshtës dhe të dimrit.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të rregullohet kanalizimi për ujërat e zeza dhe njëkohësisht dhe për ujërat e të reshurave atmosferike, ky kanal do të jetë në gjatësi prej 13 km, dhe do të kyçen dhe banorët të tjerë të kësaj zone. Njëkohësisht projekti do të parandalojë dhe rrezikun e vërshimeve të vazhdueshme që ndodhin në këtë fshat si pasojë e të reshurave dhe infrastrukturës jo adekuate.

Fshati Sinovc

Fshati Sinovc ndodhet 10 kilometra larg qytezës së Rahovecit, në këtë fshat jetojnë vetëm 10 familje të komunitetit egjiptian dhe ashkali, pjesa tjetër janë nga komuniteti shqiptar. Banorët e këtij fshati kryesisht jetojnë nga të ardhurat e bujqësisë, por ju mungojnë makineria për të punuar tokën dhe për të krijuar më shumë të ardhura nga kulturat bujqësore. Disa duke punuar punë krahu, ndërsa shumë pak familje nga ky komunitet e gëzojnë asistencën sociale, pasi kriteret e për aplikim ua pamundësojnë këtë të drejtë.

Shkollimi i të rinjve është jo i kënaqshëm pasi që në fshat ekziston vetëm shkolla fillore, ndërsa për të vazhduar shkollimin e mesëm duhet të udhëtojnë në Rahovec, dhe për arsye të kushteve të dobëta ekonomike shumë të rinj detyrohen që të braktisin shkollimin e mesëm.

Fshati ballafaqohet me problematika të ndryshme, si në infrastrukturë, arsim dhe punësim. Problemet më të theksuara janë mungesa e kanalizimit i ujërave të zeza në të dy lagjet e fshatit, mungesa e ujësjellësit për ujë të pijes, mungesa e shërbimeve shëndetësore në fshat që duhet shkohet në fshatra të ndryshëm për të marrë shërbimet mjekësore e fshati më i afërt ku banorët e këtij fshati marrin shërbimin mjekësor është ambulanti e fshatit Drenoc, problem tjetër mbetet edhe mos rrethimi i varrezave të fshatit gjë që shpesh herë varrezat dëmtohen nga kafshët.

Titulli i Projektit: Rregullimi i ujësjellësit për fshatin Sinovc

Spektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 2 Vite (duke filluar nga viti 2011)

Vendi: Sinovc, Rahovec

Buxheti: 40.000 Å

Qëllimi i projektit:

Ky projekt ka për qëllim të rregullojë çështjen e furnizimit me ujë të pijes për banorët e këtij fshati.

Objektivat:

- Furnizimi me ujë të rregullt të pijes për secilën familje në fshat
- Rritja dhe thellimi i besueshmërisë ndaj institucioneve dhe ndërmjet vet grupeve etnike që jetojnë në këtë lokalitet
- Krijimi i kushteve më të mira jetësore për banorët e fshatit duke përfshirë të gjitha komunitetet.

Përfituesit:

Përfitues në këtë projekt do të jenë të gjithë banorët e fshatit Sinovc duke përfshirë të gjitha komunitetet që jetojnë në këtë fshat.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të rregullohet çështja e ujit të pijes për banorët e kësaj lagjeje, duke rregulluar rrjetin e ujësjellësit, ku banorët nuk kanë as kushtet elementare për të jetë siç është uji i pijes shumica e banorëve për të siguruar ujë të pijes përdorin dhe puse të ndryshme të cilat edhe mund të shkaktojnë dhe rrezik për jetën dhe shëndetin e banorëve. Ideja e këtij projekti është që banorët e kësaj lagjeje që do të përfshihen në furnizimin me ujë të rregullt në fshat.

Titulli i Projektit: Rregullimi i rrugës në brendësi të fshatit Sinovc

Sektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 1 vit (duke filluar nga viti 2011)

Vendi: Sinovc, Rahovec

Buxheti: 3.000 Å

Qëllimi i projektit:

Ky projekt ka për qëllim përmirësim e kushteve në infrastrukturë për fshatin Sinovc duke shtruar me kubëza rrugën në brendësi të fshatit ku jeton komuniteti egjiptian.

Objektivat:

- Përmirësimi i kushteve për jetë të banorëve të fshatit Sinovc.
- Përmirësimi i infrastrukturës së fshatit
- Lëvizja më e lehtë e banorëve nga fshati për në qytet

Përfituesit:

Të gjithë banorët e komunitetit egjiptian të cilët jetojnë në këtë zonë.

Qasja:

Sipas idesë së këtij projekti do të shtrohet rruga me kubëza në gjatësi prej 500 metra dhe gjerësi prej 3 metra. Me shtrimin e kësaj rruge krijohen kushte më të mira për banorët e komunitetit egjiptian të cilët do të kenë mundësi më të mira për të qarkulluar nëpër fshat.

Fshati Gexhë

Fshati Gexhë ndodhet 20 kilometra larg qytezës së Rahovecit. Në këtë fshat jetojnë vetëm 3 familje të komunitetit egjiptian dhe ashkali, pjesa tjetër janë nga komuniteti shqiptar. Banorët e këtij fshati kryesisht jetojnë nga të ardhurat e bujqësisë, disa duke punuar punë krahu, ndërsa shumë pak familje nga ky komunitet e gëzojnë asistencën sociale, pasi kriteret e për aplikim ua pamundësojnë këtë të drejtë.

Shkollimi i të rinjve është jo i kënaqshëm pasi që në fshat ekziston vetëm shkolla fillore, ndërsa për të vazhduar shkollimin e mesëm duhet të udhëtojnë në Rahovec, dhe për arsye të kushteve të dobëta ekonomike shumë të rinj detyrohen që të braktisin shkollimin e mesëm.

Fshati ballafaqohet më problematika të ndryshme, si në infrastrukturë, arsim punësim dhe shëndetësi. Problemet më të theksuara janë mungesa e kanalizimit për ujëra të zeza dhe rregullimi i një kanalizimi për ujërave atmosferike që përmbytin pronat e tyre. Nga mungesa e një ambulante për t'i marrë shërbimet mjekësore ata duhet të udhëtojnë në fshatin më të afërm deri në ambulanten e fshatit Ratkovc.

Titulli i Projektit: Rregullimi i kanalizimit për fshatin Gexhë

Spektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 1 Vit (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Gexhë, Rahovec

Buxheti: 15.000 Ä

Qëllimi i projektit:

Të ofrojë kushte më të mira për banorët egjiptianë, si dhe të zgjidhë problemin e ujërave të zeza, ujërave fekale dhe atyre atmosferike.

Objektivat:

- Krijimi i kushteve më të mira për jetë të komunitetit me kyçjen e rregullt në rrjetin e kanalizimit
- Kyçja e të gjitha familjeve të komunitetit në rrjetin e kanalizimit
- Mbrojtja e shëndetit të banorëve nga kundërmimi i ujërave të zeza

Përfituesit:

Banorët e lagjes ku janë duke jetuar komuniteti egjiptian, pasi zgjedhja e këtij problemi është ndër prioritet e para të këtij komuniteti, duke e pasur parasysh edhe rrezikun me të cilin ballafaqohen nga reshjet atmosferike kur ujërat vërshojnë nëpër shtëpi.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të bëhet kyçja e familjeve të komunitetit egjiptian në kanalizimin e fshatit. Me kanalizimin e ujërave të zeza do të mbrohet edhe shëndeti i banorëve e në veçanti shëndeti i fëmijëve nga infektimet e mundshme nga përhapja e ujërave të zeza dhe rreziqet nga vërshimet prej reshjeve atmosferike.

Fshati Dobidol

Fshati Dobidol ndodhet 18 kilometra larg qytezës së Rahovecit dhe ka përafërsisht 100 shtëpi, prej tyre 6 familje janë të komunitetit egjiptian dhe ashkali. Banorët e këtij fshati kryesisht jetojnë nga të ardhurat e bujqësisë, disa duke punuar punë krahu, ndërsa shumë pak familje nga ky komunitet e gëzojnë asistencën sociale, pasi kriteret për aplikim ua pamundësojnë këtë të drejtë.

Shkollimi i të rinjve është jo i kënaqshëm pasi që në fshat ekziston vetëm shkolla fillore, ndërsa për të vazhduar shkollimin e mesëm duhet të udhëtojnë në Rahovec dhe për arsye të kushteve të dobëta ekonomike shumë të rinj detyrohen që të braktisin shkollimin e mesëm.

Fshati ballafaqohet më problematika të ndryshme, si në infrastrukturë, arsim dhe punësim. Problemet më të theksuara janë mungesa e kanalizimit për ujëra të zeza dhe rregullimi i një kanalizimi për ujërat që vijnë si pasojë e reshjeve atmosferike, ku gjatë sezonit të reshjeve dhjetëra shtëpi përmbysen duke rrezikuar jetën dhe pronat e banorëve të këtij fshati. Kjo vështirëson edhe më shumë jetën e banorëve të këtij fshati jo vetëm të komunitetit egjiptian por edhe të komunitetit shumicë shqiptar.

Titulli i Projektit: Rregullimi i kanalizimit për fshatin Dobidol

Sektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 1 vit (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Dobidol, Rahovec

Buxheti: 10.000 Å

Qëllimi i projektit:

Qëllimi i këtij projekti është që të ofrojë kushte sa më të mira për komunitetet rom, egjiptian dhe ashkali që jetojnë në këtë fshat.

Objektivat:

- Krijimi i kushteve më të mira për jetë të komunitetit, duke rregulluar kanalizimin e ujërave të zeza për këtë fshat rregullt në rrjetin e kanalizimit
- Ngritja e nivelit të sigurisë për shëndetin e banorëve të kësaj pjese nga sëmundje të ndryshme si pasojë e ujërave të zeza dhe përhapja e tyre.

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë banorët e fshatit Dobidol, në veçanti komuniteti egjiptian të cilët ballafaqohen me këtë fenomen prej kohësh. Ky problem njëherit kanos edhe rrezikun e shëndetit të këtyre banorëve si pasojë e kushteve të këqija infrastrukturore.

Qasja:

Duke u bazuar në këtë projekt do të bëhet kyçja e familjeve të komunitet egjiptian në rrjetin e kanalizimit dhe rregullimin e kanalit për ujërat e zeza si dhe për të reshurat atmosferike. Me këtë projekt parandalohen dëmet e këtyre familjeve që po bëhen si pasojë e mungesës së kanalit për ujërat e zeza dhe atyre atmosferike.

Lagja e Epërme e Rahovecit

Lagja e Epërme në Rahovec është lagje e qytetit të Rahovecit, e banuar me komunitet të përzier, shqiptar, serb, rom, egjiptian dhe shkali. Numri më i madh i komunitetit rom, egjiptian dhe ashkali që jetojnë në komunën e Rahovecit jetojnë kryesisht në këtë lagje. Sipas të dhënave që ka Zyra për komunitete vetëm në këtë lagje jetojnë diku 450 banorë të komuniteteve rom, egjiptian dhe ashkali.

Ndër problemet kryesore në këtë vend janë ato të zhvillimit ekonomik dhe të papunësisë së skajshme, edukimi dhe shëndetësia, por në përgjithësi banorët e kësaj lagje ballafaqohen me kushte të rënda ekonomike. Shumica e banorëve jetojnë nga mbledhja dhe shitja e hekurishteve, disa duke punuar punë krahu nëpër biznese të ndryshme, një pjesë tjetër e banorëve nga asistenca sociale, pensioni, por ka edhe nga ata të cilët jetojnë nga të ardhurat e familjarëve të cilët jetojnë jashtë vendit. Sa i përket shërbimeve të tjera si shëndetësi dhe shkollim, komuniteti i kryen këto shërbime në Rahovec. Mësimin fillor dhe të mesëm e vijojnë në Rahovec, ndërsa arsimimi universitar është i rrallë për arsye të kushteve të rënda ekonomike në këtë komunitet.

Titulli i Projektit: Ndërtimi i mini fermës së pulave për lagjen Rahoveci i Epërm

Kohëzgjatja: 3 Vite (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Lagja e Epërme, Rahovec

Buxheti: 100.000 Ä

Qëllimi i projektit:

Qëllimi i këtij projekti është që të punohet së bashku si komunitete në zbutjen e papunësisë dhe zhvillimit të këtyre komuniteteve përmes punës së përbashkët e cila do të ju sjellë dhe të ardhura familjare sa për të krijuar kushte minimale për jetë më të mirë për këto komunitete.

Objektivat:

- Krijimi i kushteve për hapjen e vendeve të reja të punës
- Grumbullimi i produkteve dhe shpërndaja e tyre nëpër pikat e shitjes
- Mbështetje për furnizimin me pula dhe pajisje të tjera për funksionimin e mirë të mini fermës.
- Zhvillimi i komuniteteve dhe integrimi i qëndrueshëm për komunitetet përmes zhvillimit ekonomik dhe punësimit të tyre
- Krijimi i të ardhurave familjare përmes punës së përbashkët e cila ndikon direkt në zhvillimin ekonomik të këtyre komuniteteve.

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë familjet e komuniteteve të cilat jetojnë dhe veprojnë në këtë pjesë duke përfshirë të gjitha komunitetet, e do të përfitojnë edhe përmes punësimit aty dhe krijimit të ardhurave familjare përmes fermës.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të ndërtohet një miniferme e pulave për banorët e kësaj zone. Për të ringjallur sado pak gjendjen ekonomike të këtij komuniteti, ata të vetmen mundësi për të filluar diçka në zbutjen e kësaj problematike që është shumë e theksuar në këto komunitete ata shohin rrugën fillestare që të fillohet më ndërtimin e një mini ferme të pula e cila do të jetë e përbashkët për të gjithë banorët e kësaj pjesë në Komunën e Rahovecit

Titulli i Projektit: Ndriçimi i rrugës

Kohëzgjatja: 2 vite (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Lagja e Epërme, Rahovec

Buxheti: 30.000 Ä

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për qëllim krijimin e sigurisë për banorët e kësaj lagje duke krijuar një siguri më të madh të lëvizjes gjatë orëve të mbrëmjes

Objektivat:

- Ndriçimi i rrugës
- Vendosja e sistemit të ndriçimit në shtyllat e rrymës në lagje
- Siguri më të madhe gjatë lëvizjes në orët e mbrëmjes

Përfituesi:

Përfitues të këtij projekti janë banorët e komuniteteve rom, egjiptian dhe ashkali që jetojnë në këtë lagje, që është lagja e vetme në atje pjesë të qytetit që i mungon ndriçimi i rrugës. Ku më vendosjen e sistemit të ndriçimit banorët e kësaj lagje do të lëvizim lirshëm në orët e mbrëmjes.

Qasja:

Fillimisht do të behet verifikimi i terrenit se ku do të bëhet vendosja e dritave ndriçuese, dhe pasi të bëhet vizita dhe përcaktimi i dritave që do të fillojë sistemi i ndriçimit në atë lagje. Ku përgjatë rrugës do të vendoset sistemi i ndriçimit duke ofruar siguri shumë më të madhe për këtë komunitet.

Fshati Ratkovc

Fshati Ratkovc gjendet diku rreth 15 km në largësi nga qyteti i Rahovecit. Ky fshat është me banim të përzier nga komunitetet në të cilin jetojnë afërsisht 20 % e banorëve i takojnë komunitetit egjiptian ndërsa 80 % e banorëve i takojnë komunitetit shqiptar.

Ky fshat është ndër fshatrat me varfëri të skajshme, fenomen ky që përfshin komunitetin egjiptian, i cili ballafaqohet çdo ditë e më shumë me këtë problem, pasi nuk kanë tokë punuese që të merren me prodhimin e kulturave bujqësore por merren me punë krahu atëherë kur ka punë si dhe me grumbullim dhe shitje të hekurishteve. Një ndër problemet më të mëdha në këtë fshat është rregullimi i kanalizimit të ujërave të zeza në lagjen ku jeton komuniteti egjiptian, punësimi, edukimi, mungesa e një trafo të rrymës gjë që do ju siguronte furnizim më të mirë me rrymë, mungesa e një qendre rinore apo qendre për komunitete që do të ofronte mundësi të aktivizimit të rinjve në aktivitet të ndryshme etj.

Shkollimi i të rinjve është shumë i vogël pasi që në fshat ekziston vetëm shkolla fillore. Për të vazhduar shkollimin e mesëm duhet të udhëtojnë në Rahovec, që duke pasur parasysh kushtet e dobëta ekonomike shumë të rinj i detyron që të braktisin shkollimin e mesëm.

Një pjesë e mirë as ndihmën sociale nuk e gëzojnë si pasojë e kriterëve të vështira si dhe refuzimit të vazhdueshëm nga institucionet për të dhënë ndihmën sociale. Ka edhe nga ata të cilët jetojnë me të ardhura nga anëtarët e familjes të cilët gjinden jashtë vendit.

Titulli i Projektit: Riparimi i kanalizimit të ujërave të zeza

Kohëzgjatja: 1 vite (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Fshati Ratkovc, Rahovec

Buxheti: 10 000 Ä

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për qëllim riparimin e rrjetit të kanalizimit në lagjen ku jeton komuniteti rom, egjiptian dhe ashkali, duke krijuar kushte më të mira banorëve të këtij komuniteti që të kenë një shëndet më të mirë.

Objektivat:

- Riparimi i kanalizimit të ujërave të zeza
- Kyqja e rrjetit të kanalizimit të kësaj lagje me rrjetin e kanalizimit të fshatit
- Krijimi i kushteve më të mira për banorët

Përfituesi:

Përfitues të këtij projekti janë banorët e komuniteteve rom, egjiptian dhe ashkali që jetojnë në këtë lagje, pasi që me riparimin e rrjetit të kanalizimit të ujërave të zeza në këtë lagje, do të parandalohen epidemi të ndryshme që mund të vinë si pasojë e kundërmimit dhe depërtimit të ujërave të zeza nëpër rrugën e lagjes.

Qasja:

Fillimisht do të behet hapja e kanalizimit të dëmtuar ku do të bëhet largimi i rrjetit të dëmtuar dhe më pas do të vendoset sistemi i ri i kanalizimit për ujëra të zeza përmes gypave të betonit që do të vendosen në një gjatësi diku 1000 metra deri të lidhja e kësaj zonë me rrjetin e kanalizimit të fshatit.

IV.

Buxheti

Buxheti:

Nr.	Përshkrimi	Sasia	Koha	Euro	Totali në EURO
1	<i>Edukim dhe Rini</i>				48,000.00
1.1	<i>Fshatin Xërxë</i>				48,000.00
1.1.1	Hapja e qendrës së komuniteteve	1	24	1,250.00	30,000.00
1.1.2	Sigurimi i transportit për nxënësit e fshatit Xërxë	1	24	750.00	18,000.00
2	<i>Punësimi dhe zhvillimi ekonomik</i>				538,000.00
2.1	<i>Fshatin Xërxë</i>				200,000.00
2.1.1	Rregullimi i kanalit për ujitjen e tokave bujqësore	1	24	1,250.00	30,000.00
2.1.2	Ndërtimi i mini fermës dhe fuqizimi i saj	1	36	2,777.78	100,000.00
2.1.3	Rregullimi i rrugës me kupëza në fshatin Xërxë	1	12	1,666.67	20,000.00
2.1.4	Riparimi i rrjetit elektrik	1	10	5,000.00	50,000.00
2.2	<i>Fshatit Qifllak</i>				130,000.00
2.2.1	Furnizimi i komunitetit me pajisje bujqësore	1	12	5,000.00	60,000.00
2.2.2	Rregullimi i kanalizimit të ujërave të zeza dhe atyre atmosferike	1	12	5,833.33	70,000.00
2.3	<i>Fshatin Sinovc</i>				43,000.00
2.3.1	Rregullimi i ujësjellësit për fshatin	1	24	1,666.67	40,000.00
2.3.2	Rregullimi i rrugës në brendësi të fshatit	1	12	250.00	3,000.00
2.4	<i>Fshatin Gexhë</i>				15,000.00
2.4.1	Rregullimi i kanalizimit	1	12	1,250.00	15,000.00
2.5	<i>Fshati Dobidol</i>				10,000.00
2.5.1	Rregullimi i kanalizimit	1	12	833.33	10,000.00
2.6	<i>Lagjes së Epërme të Rahovecit</i>				130,000.00
2.6.1	Ndërtimi i mini fermës së pulave	1	36	2,777.78	100,000.00
2.6.2	Ndriçimi i rrugës	1	24	1,250.00	30,000.00
2.7	<i>Fshatit Ratkovc</i>				10,000.00
2.7.1	Riparimi i kanalizimit të ujërave të zeza	1	12	833.33	10,000.00
3	<i>Të drejtat e femrave</i>				12,000.00
3.1	<i>Fshatin Xërxë</i>				12,000.00
3.1.1	Emancipimi i femrës përmes kurseve profesionale	1	12	1,000.00	12,000.00
	Total (1+2+3+4+5+6)				598,000.00

Parashikimi i buxhetit në këtë pasqyrë financiare i referohet vetëm pjesës së tretë, ndërhyrjes me projekte në komunitet. Pjesa e dytë në të cilat hyjnë iniciativat dhe rekomandimet nuk është buxhetuar, për shkak se autorët e strategjisë mendojnë se këto rekomandime mbesin orientime të vazhdueshme për punën me komunitetin.

V.
Foto

